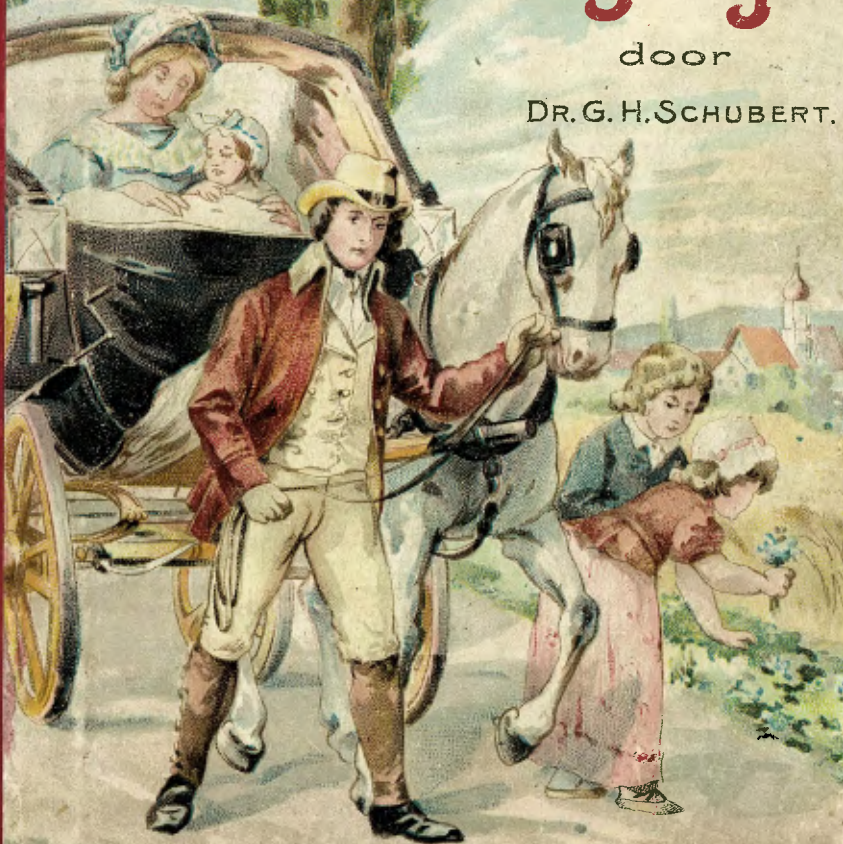
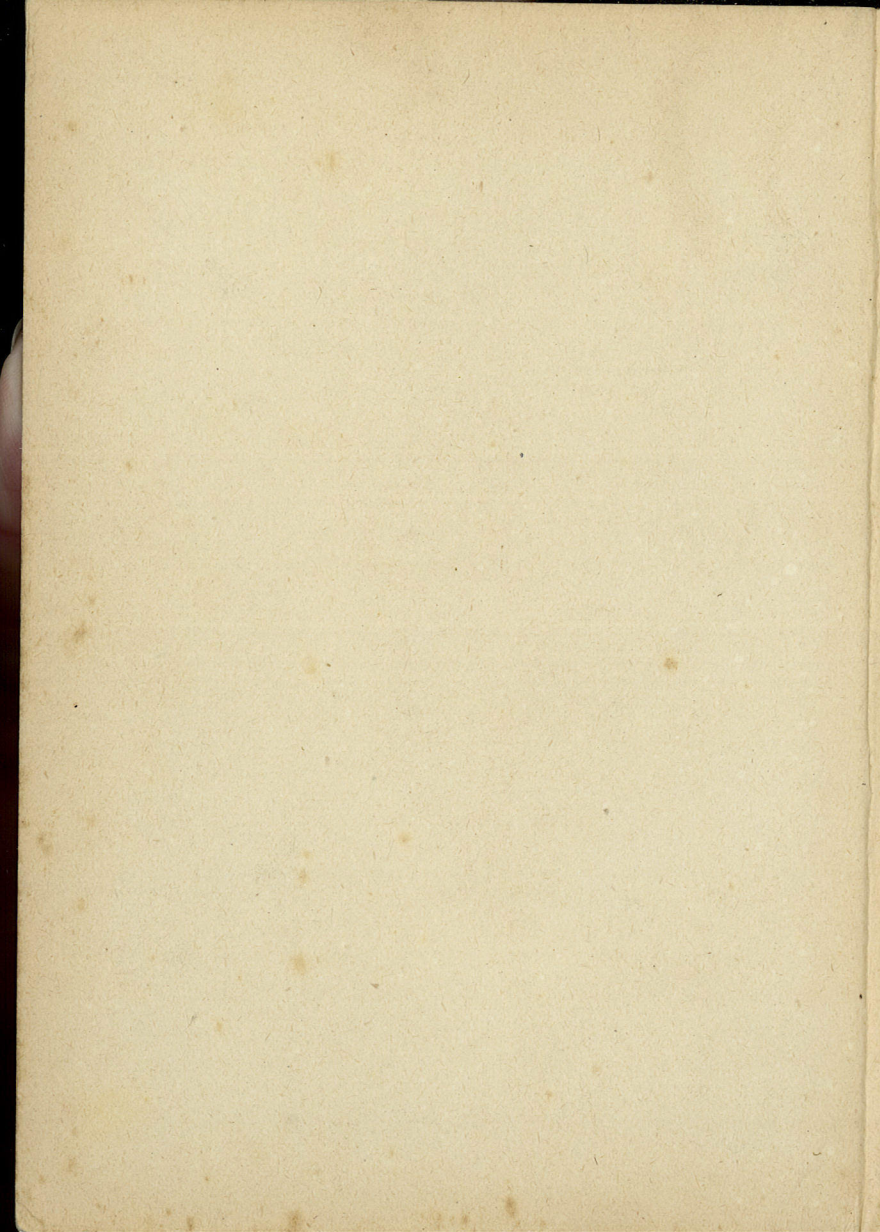


Bij God is geen ding onmogelijk

door

DR. G. H. SCHUBERT.







BIJ GOD IS GEEN DING ONMOGELIJK.

NAAR HET HOOGDUITSCH

VAN

Dr. G. H. SCHUBERT.

Nieuwe geïllustreerde Bibliotheek voor de Jeugd

No. 20.

ROTTERDAM,
J. M. BREDÉE.

I. In het Vaderland teruggekeerd.

Het was een schoone namiddag in het begin van den herfst. De zon stond hoog boven de bergen, aan wier voet zich een liefelijk landschap uitbreidde; een zachte oostenwind goot zijn verkoelenden adem over de groene landouwen: daar kwam uit het berkenbosch, dat het dorpje R. in het westen omzoomt, een voertuig aan. Geen fijne equipage was het, met vier trotsche paarden bespannen, ook niet een postwagen, die zijn vroolijk hoorngeschal liet weerklinken, neen, het was een kleine wagen met één paard, waarin een jonge zieke vrouw, wier bleek gelaat sporen van groote schoonheid droeg. Meer zittend, dan liggend, gesteund door kussens, had ze niet te veel van het rijden te lijden. Op haar schoot rustte het blonde kopje van haar tweejarig zontje. Naast den wagen liep een jonge man van knap uiterlijk, op wiens edel gelaat ernst en zorg te lezen stonden. Nauwlettend keek hij naar de wielen, of ze niet uitgleden op den rotsigen bodem of tegen een steen terecht kwamen, waardoor de wagen schokken kon en zijn lieve vrouw, die toch reeds zoo lijdende was, pijnlijk aangedaan zou worden. Twee andere kinderen, een knaapje

van zeven en een meisje van vijf jaren sprongen vroolijk huppelend naast den langzaam voortrollenden wagen. Ze plukten vergeetmijnetjes en maakten er voor moeder een ruikertje van; ze hoopten, dat moeder wel beter zou worden, als ze die heerlijke bloempjes rook. Inzonderheid deze lieve kinderen in hun voor deze streek zoo vreemde kleederdracht, met hun vertrouwelijke blauwe oogjes, waarmee ze de voorbijgangers zoo vriendelijk aankeken, trokken ieders aandacht. De vrouwen en meisjes bleven langs den weg staan, om die beeldschoone kinderen te zien. De goede molenaarsvrouw gaf het kleine meisje een lekker stuk koek, dat ze met een vriendelijk hoofdknikje, zonder een woord te spreken, aannam; broertje sprak echter voor haar en zei: „juffrouw, zusje kan geen Duitsch spreken, ze spreekt alleen Engelsch, maar ik kan het wel een beetje.”

Het voertuig was aan het einde van het bergpad gekomen, dat zich boven het van tuinen en wijngaarden omringde dorpje verheft. Daar, in de schaduw van een ouden berk deed de jonge man den wagen stilstaan. Terstond kwamen de kinderen aanspringen om moeder hun mooi ruikertje te geven en vader gaf hun het heerlijk stuk koek van de molenaarsvrouw. Een glimlach trok over moeders vriendelijk gelaat, en op de dringende bede der kleintjes moest ze een stukje koek voor het slapende broertje bewaren. Daarna gingen ze in het gras zitten en aten tevens hun avondbrood. Vader ging bij moeder staan: „Zie Johanna,” sprak hij, „daar is voor vandaag het eind van onzen pelgrimstocht, daar ligt uw ge-

boorteplaats, het schoon gelegen dorpje, waar ge uw blijde kinderjaren doorgebracht hebt."

„Ja, Frits," was haar antwoord, „dat is eigenlijk het doel van mijn pelgrimstocht hier op aarde, mijn vaderland hier beneden heb ik teruggevonden, spoedig zal ik in het hemelsche zijn en zal mijn gebeente rusten bij mijn Godvreezende grootouders. De graven mijner lieve ouders, daar ginds in het verre westen, aan de overzijde van die groote zee, zal ik op aarde nimmer weerzien."

„Waarom laat ge den moed nu weer zinken? In de laatste dagen waart ge weer zoo opgewekt. Zijt ge vergeten in welken toestand ge verkeerdet, toen de dokter u zei, dat ge zoo spoedig mogelijk naar het vaderland moest terugkeeren. Hoe deed het heete klimaat u daar aan en nauwelijks ademdte ge de lucht van den vaderlandschen bodem in, of ge herleefdte weer. En juist dezen morgen heb ik met de kinderen den Heere zoo vurig gebeden om uw herstelling en nog nooit tijdens uw zware ziekte hebben we dat met zoo'n blij vertrouwen op de verhooring van ons gebed gedaan als vandaag. Hoe blij waart ge, toen ik u bij 't ontwaken zei, dat ge nog maar drie mijlen van uw geboorteplaats waart. Weet ge nog wel, dat ge toen uw lievelingspsalm aanhieft: Loof den Heere mijn ziel, en al wat in mij is. Zijn heiligen Naam? Van blijdschap hebt ge weer voor 't eerst de kinderen in hun mooie Zondagsche kleertjes gestoken en nu weer zoo moedeloos?"

„Vergeef het mij, Frits, als ik u bedroefd heb. Vanmorgen ontwaakte ik uit een droom, die mij met hemelsche blijdschap vervuld heeft, daarom was ik zoo verkwikt en gesterkt, toen

ik wakker werd. Mijn hart is vroolijk en getroost in den Heere, mijn Helper en Heelmeester, doch ik gevoel, dat een nieuwe aanval van mijne ziekte spoedig komen zal. Gods wil geschiede. Ik bleef zoo gaarne nog bij u en bij mijn lieve kinderen. Wil de Heere mij wegnemen. Hij, uw Leidsman en Raadgever, blijft bij u. Hoe verheugd ben ik, dat ik nu nog misschien met mijn ouden leeraar het heilig Avondmaal zal mogen gebruiken en hoe blij zal ik wezen, als hij nog eens zoo ernstig en eenvoudig met mij zal willen bidden." De jonge man droogde zich de oogen af, en blikte daarna in stil gepeins naar den hemel met zijn zacht weemoedig stemmend avondrood.

„Frits, laten wij ons haasten, eer het donker wordt, opdat we zoo spoedig mogelijk onder dak komen en ik geen last meer van het schudden en schokken van den wagen heb. Vraag maar naar Tobias Meijer, hij en zijn huisgenooten waren trouwe vrienden van mijn lieve ouders, daar zullen we wel een kamertje kunnen huren. Mij zullen ze niet meer herkennen en wij zullen met elkaar en de kinderen Engelsch spreken. God zal ons hier wel vriendelijke menschen zenden, die ons helpen willen."

Bij het afrijden van den heuvel hield Frits den wagen zooveel mogelijk tegen en voorkwam daardoor menige stootende beweging. Na enkele minuten waren ze in het dorp. Met vochtige blikken staarde de kranke op elk huis, op elke speelplaats, die aan haar vroolijke kindsheid herinnerde. Inzonderheid trok haar het kerkje met den kleinen doodenakker aan. Eindelijk stonden ze voor het huis van den ouden Meijer

waar ze als kinderen werden ontvangen. Een lief kamertje met een heerlijk uitzicht werd hun aangewezen en Frits haastte zich, zijn lieve kranke voorzichtig uit den wagen naar het kamertje te dragen en op het frissche bed te leggen.

Nauwelijks lag de zieke, of de verschijnselen van een nieuwen aanval der ziekte werden zichtbaar, en tegen den nacht brak voor haar bedroefden echtgenoot een tijd van angst en zorg aan. Zijn vrouw verloor haar bewustzijn, verstijving en volkomen gevoelloosheid der ledematen geven haar het voorkomen eener doode. De hoop der lijderes, dat in deze bange uren, zij en de haren niet van vriendelijke hulp verstoken zouden zijn, kwam in vervulling. De oude Meijer met zijn vrouw stonden hen bij, of het hun eigen huisgenooten waren, hoewel ze niet vermoedden, dat die doodsbleeke, jeugdige kranke, Johanna, de dochter huns ouden vriends was, die ze voor twaalf jaren met zooveel leedwezen naar het verre westen zagen vertrekken. Trouwens, dat was niet te verwonderen; Johanna was toen nog een bloeiende roos van vijftien jaar.

De dokter werd geroepen. Hij vond den toestand der zieke hoogst gevaarlijk, doch niet hopeloos; de verstijvingskramp van de kaken, waarvoor hij vreesde, trad niet in en tegen middernacht kwam er weder leven in die stijve, ijskoude ledematen; gevoel en bewustzijn keerden terug en de kranke viel in een diepen slaap zoo rustig, alsof haar niets deerde. Rustig sliepen ook de kleintjes, onbewust van het groote gevaar, waarin hun lieve moeder verkeerde. Frits sliep niet. Den geheelen nacht bleef hij

waken bij de sponde zijner dierbare gade. Zoo ooit, dan had hij in dezen nacht de nabijheid ondervonden, van Hem, die een Helper in den nood is en uitkomst geven kan, ook wanneer de dood onvermijdelijk schijnt. Ook zijn bede was, ziende op Gods trouw en weldadigheid

Wees mij dan, o Heer! genadig;
 Want mijn roepen en geklag
 Klimt tot U, den ganschen dag
 Wil de ziel uws knechts verblijden;
 Ondersteun hem in zijn lijden
 Want ik hef mijn hart en oog,
 Trouwe God! tot U omhoog.

En waar hij niet tevergeefs gezocht, en gebeden had daar kon hij met denzelfden dichter uitroepen.

Wie U aanroept in den nood
 Vindt uw gunst oneindig groot.

Tegen den morgen sloot een zachte verkwikkende sluimering ook hem de oogen. Hij ontwaakte gelijk met zijn lieve zieke, die haar oogen opende, toen een heerlijk herfstzonnetje haar liefelijke stralen tusschen de met vruchten beladen boomtakken in het stille kamertje liet schijnen.

„Zoo heeft mij, na den dood mijns broeders en van mijn kind en het uitbreken mijner ziekte nog geen slaap verkwikt,” zei Johanna met vrolijk gelaat. In mijn droom was ik bij mijn lieve grootouders en zat weer met echten eetlust bij hen aan tafel te smullen. Dat ik zoo iets droomde

is licht te begrijpen, daar ik hier van mijn bed uit het huis van die lieve oudjes zien kan. Toen ge mij gisteravond hier neerlegdet, viel mijn eerste blik op dat voor mij aan herinneringen zoo dierbare woonhuis mijner ouders en grootouders, dat eens hun eigendom was. Ik geloof nu ook, dat dokter Williams gelijk gehad heeft, toen hij zeide, dat het beste geneesmiddel voor mij, terugkeer naar het vaderland zou zijn, waar ook de droge milde berglucht oneindig veel beter voor mij zou zijn dan de vochtige heete dampkring in het vreemde land.

Terwijl moeder nog sprak, waren ook de beide oudste kinderen ontwaakt, de kleinste scheen reeds eenigen tijd met zijn heldere kijkers, wakker te liggen en met zijn handjes te spelen. Vader bracht ze nu alle drie bij moeders bed en te zamen dankten ze God voor Zijn wonderbare redding; het was een eenvoudig, doch hartroerend gebed. De oude Tobias Meijer was juist ongemerkt binnengetreden. Met de muts in de gevouwen handen stond hij in de deur en toen Frits het amen uitgesproken had, trad hij naderbij, schudde hem hartelijk de hand en sprak diep bewogen. Nu zijt ge mij eerst recht welkome gasten. In mijn gansche leven heb ik niet krachtiger in den naam van onzen dierbaren Heiland hooren bidden en smeeken. Zoo doet men het koninkrijk der hemelen geweld aan. Hoe gaarne had ik met U en de Uwen nedergeknield, als ik U niet gestoord had. Zoo leert men bidden uit diepte van nood en ellende en geloof mij, waarde vriend, ook in mijn huis is geleerd te bidden, was het

niet door innerlijken nood dan toch meermalen door uitwendigen.

De oude Tobias gevoelde zich met de vreemdelingen, die nu geen vreemden meer voor hem waren, recht op zijn gemak en hij vertelde hun al het huiselijk leed, dat hij met zijn Martha in dien meer dan vijftigjarigen echt ondervonden had, hoe hem in het laatstverloopen jaar de eenige dochter, die hij nog over had van vele kinderen, na een veeljarig, smartelijk lijden ontvallen was, en hoe hij nu met zijn huisvrouw, als eenmaal de Israëlieten bij hun paaschlam, gereed stond de reis te aanvaarden naar het hemelsch Vaderland.

II. De mededeelingen van Tobias.

Gaarne had Frits nu ook de schatten zijner bittere levensvaringen getoond, doch hij meende, dat het oogenblik daartoe nog niet gekomen was. Daarom wendde hij het gesprek over een anderen boeg en vroeg: „Wien behoort toch dat schoone huis en den tuin hiernaast.”

„Aan dat huis,” antwoordde de oude, „is een heele geschiedenis verbonden. De menschen, die er in wonen, zijn de bezitters niet en den oneerlijken man, die zich de bezitter noemt, behoort het niet toe, maar een ander, die ver buitenslands is.”

Hoe komt dat zoo, mijnheer?

Dat kan ik u niet met een paar woorden zeggen, want in de laatste dertig jaren is er, betreffende dit huis, heel wat gebeurd.

Toen ik nog jong was, ging ik nooit voorbij dat raam, of ik nam eerbiedig mijn muts af, ook al stond er niemand voor. Ik dacht altijd: de oude Spracher staat misschien in de kamer en ziet me. Niet alleen ik had zoo'n eerbied voor hem, maar het gansche dorp. Wij vereerden hem als de Israëlieten hun rechters en ik mag wel zeggen, dat hij voor ons geweest is, wat zij voor hen waren. Hij was uit Wurtemberg hierheen gekomen. Toenmaals was het volk, dat hier woonde, verwilderd en zedelijk verdorven en door het gansche land te slechter naam en faam bekend. Oorzaak hiervan was bovenal het slechte voorbeeld en de goddeloosheid der magistraat en der mindere ambtenaren. De toenmalige heer en zijn vrouw leefden als Achab en Izebel. Ze hadden het zoover gebracht, dat de oude predikant, dien mijn vader nog gekend heeft, verdreven werd, omdat hij, zij het ook met weinig kracht en overtuiging, het woord Gods predikte, zooals dat volgens de schrift geëischt wordt. Men had het zoover weten te brengen, dat in kerk en school slechts mannen kwamen, die leefden als de overheid, ware Baälsdienaars, verzonken in wereldsgezindheid en vleeschelijke lusten, die Christus slechts als een gewoon mensch beschoudden en over God spraken, als het in de kerk te pas kwam. Een der latere predikanten had zich zoo aan den drank overgegeven, dat hij op zekeren keer dronken op den preekstoel kwam. God heeft dien snoodaard zichtbaar gestraft. Kort daarop werd hij door een beroerte getroffen en stierf. De meester vond men zelden in de school maar steeds op de jacht met den heer van het dorp,

wiens geweer hij mocht dragen. Bij feesten of groote maaltijden speelde hij voor hansworst. Zulke lieden kwamen meer en meer hier aan. De overheid, die voor haar zwendelpartijen veel geld noodig had, liet eenige fabrieken oprichten die naar ze hoopte, veel geld zouden opbrengen. Daar ze echter slecht beheerd werden, brachten ze weinig gewin op, terwijl er bovendien allerlei werklieden kwamen, wier losbandig leven den toestand niet weinig verergerde.

Het spreekt van zelf, dat waar de Overheid in zulke gruwelen voorging, het volk spoedig volgde. Wat er nog van Christelijk leven zichtbaar was, ook door het goede voorbeeld der vaders, verdween gaandeweg en weldra scheen het daarmede gedaan.

Juist omtrent dezen tijd, toen het woord Gods zoo vertreden, en zooals het bij zulke toestanden gaat, ook verarming der bevolking duidelijk zichtbaar werd, kwam de oude Spracher hier. Hij kocht een oud huis met een groot stuk grond van een man, die tot over het hoofd in de schuld zat en deze nog door zijn voortdurende dronkenschap dagelijks vermeerderde. Het oude vervallen gebouw, waarop zoovele jaren den vloek gerust had — de laatste bezitter hing zich op — werd afgebroken en een nieuw flink huis kwam er voor in de plaats. Spracher begon met grooten ijver zijn land te bebouwen en het was spoedig blijkbaar, dat deze man met grooten zegen arbeide. Ons nijver broertje had echter meer te doen. Het leven der dorpelingen deed hem veel smart aan en hij verzuimde geen gelegenheid, hun op de verkeerdheid hunner han-

delingen te wijzen; en vraag onzen ouden predikant Paulus maar eens naar hem. Hij was ook door den heer baron aangesteld, doch was voor het uitwendige een heel wat beter mensch dan zijn voorganger. Vroeger was hij hofmeester bij een graaf geweest en op verzoek van den baron was hij als prediker hierheen gekomen. Hij leidde een eerbaar leven en was mild jegens de armen, doch zijn prediking maakte ons noch koud noch warm. Met hem had Spracher het meest te doen. Het was dag en nacht zijn bede, dat God dezen blinden leidsman der blinden de oogen des geestes openen mocht en zijn bede is verhoord. De eenvoudige boer werd het middel in Gods hand tot bekeering van onzen domineé. Dat ging echter niet zoo op eenmaal. Beiden gingen veel met elkander om. Het had domineé's opmerkzaamheid getrokken, dat dit eenvoudig boertje iemand van onberispelijken levenswandel was en dit reeds trok hem aan. Zoo kwam hij bijna dagelijks met hem in aanraking en gelijk van zelf spreekt, Spracher wist het gesprek spoedig van de tijdelijke op de eeuwige dingen over te brengen. De achting, die de domineé voor den boer had, steeg dan ook met den dag: Zijn liefde en christelijke levenswandel liepen trouwens voor ieder in 't oog. Ook de predikant had beproefd verbetering in den toestand te brengen, doch het rechte middel daartoe had hij nooit weten te vinden. Spracher kende het echter en wist het, onder Gods zegen goed te gebruiken. De meeste invloed had hij op de ouden van dagen, die in hun jeugd betere toestanden gekend hadden, doch ook voor zieken en

ongelukkigigen was hij ten zegen. Voor ieder had hij een woord te rechter tijd, doch ook aan hulp en ondersteuning liet hij het niet ontbreken. Mijn vader en de oude molenaar waren de eersten die zijn vriendschap zochten en hem tot den dood getrouw gebleven zijn. Des Zondagsnamiddags kwamen ze in den molen bijeen om daar gezamenlijk over de dingen van Gods koninkrijk te spreken en langzamerhand groeide het groepje aan. Spracher was in alle opzichten een aantrekkelijk persoon. Met zijn vroolijk opgeruimd gelaat had hij voor ieder een goed woord, geen wonder dan ook, dat het aantal toehoorders in den molen steeds grooter werd. Men bad, las Gods woord en zong te zamen, en menige zaadkorrel daar gestrooid, mocht rijke vruchten dragen.

Laat ik u ook nog even vertellen, wat er reeds in het eerste jaar van zijn verblijf hier gebeurde. De schoolmeester, die ook nog niet lang hier was, een jonge man, scheen ook beter dan zijn voorgangers, althans zijn leven was tamelijk ingetogen. Toch had hij een groot gebrek en mij dunkt, de wortel ervan was de hoogmoed. Hij kon soms heftig uitvaren of haalde soms vreemde streken uit, waardoor hij zich de voornaamste boeren tot vijand maakte, ja zelfs de predikant werd een beslist tegenstander van hem. Had hij nu zijn fouten maar ingezien, dan was alles nog wel terecht gekomen, maar zijn ijdelheid en ongevoeligheid brachten hem er toe steeds de schuld bij anderen te zoeken. Ten slotte deed zich nog een geval voor, dat de maat deed overloopen. In het huis, waar hij een kamer gehuurd had

was gestolen en de verdenking viel op hem, hoewel hij, gelijk later bleek, geheel onschuldig was. Van dien tijd, werd hij met een scheef oog aangezien en niemand wilde met dien oneerlijken man te doen hebben. Het gansche dorp vermeed hem. Waar hij kwam, ging ieder heen. Niemand, die hem groette of een woord toesprak. Natuurlijk vond dat terugwerking in de school. De kinderen hadden geen eerbied voor hem, lachten hem in 't gezicht uit, of bleven weg, als ze gestraft werden. De jonge man had geen enkelen vriend of bekende in het dorp: de eenige, die hem nog troosten kon, was zijn neef, in dienst van den baron, doch deze was met zijn heer in Parijs. Zoo was hij dus met zijn leed aan zichzelf overgelaten. 's Avonds zag men hem met gebogen hoofd door de bosschen wandelen als een verlatene. Zijn krachten namen met den dag af; soms deed hij zoo vreemd, als iemand, die krankzinnig is. Ook 's nachts week veeltijds de slaap van hem, en menigeen dacht, dat hij zijn hand wel aan eigen leven zou slaan. De vrouw, bij wie hij op kamers woonde, had hem bovendien de huur opgezegd en daar niemand hem in wilde nemen, was hij radeeloos. De oude Spracher had van zijn treurigen toestand gehoord en waar ieder, ja, zelfs de predikant, hem links liet liggen, besloot hij dezen ongelukkige eens toe te spreken. Hij wist het zoo aan te leggen, dat de schoolmeester hem ontmoeten moest op een weg, waar hij hem niet ontwijken kon. Het plan gelukte. Op een der smalle boschpaden zag hij den armen man ronddolen, ging terstond op hem af,

hield hem staande en sprak: Goeden avond, meester, ik hoor, dat u een woning zoekt. Ik woon zelf nog wel in een zijgebouwtje, daar mijn nieuwe huis nog niet klaar is, doch een mooie kamer met bed staan u ten dienste en als u er lust in hebt, kunt ge ook bij mij eten." Schuw en verwonderd keek meester den man aan. Hij gevoelde het, hij merkte het aan zijn gelaat, hij hoorde het aan de stem van den goeden boer, dat hij het wel met hem meende en de ongelukkige begon luid te weenen. Bevend greep hij Sprachers hand en zei: „Zoo leeft er dan toch nog éen mensch, die geen vijand van mij is! Ach, ja, als 't u belijft, neem mij morgen reeds in uw huis, u zult zien, dat ik een eerlijk en fatsoenlijk man ben.

Van dit oogenblik werd meester een ander mensch. Zijn hoogmoed was gebroken, zijn hart was vernederd en verslagen, dat was spoedig te bespeuren. Doch laat ik het kort maken; in de Christelijke huishouding en door den dagelijkschen omgang met Spracher onderging de schoolmeester een geheele verandering. Hij ging nu in de school, welke hem van der jeugd ontbroken had; zijn ouders had hij vroeg verloren en steeds was hij onder vreemden geweest, zoodat de liefde zijner goede huisgenooten hem wel deed. Spracher was er spoedig van overtuigd, dat het verdenken 't welk op den meester rustte, onrechtvaardig was. Hij deed daarom al het mogelijke, om de ware toedracht der zaak te kennen en toen hij zijn doel bereikt had, liet hij niets na om meester in het dorp weer in zijn eer te herstellen en dat ging nu zooveel

te gemakkelijker daar men zag, dat de meester een veel bescheidener, zachter en verdraaglijker mensch geworden was. Kon het anders? Het had den Heere behaagd, zich woning te maken in het hart van den man, die bij niemand meer een woning had kunnen bekomen. Waar niemand meer naar hem omzag, God, de vader der weezen had naar hem omgezien.

In de school ging het ook beter. Met lust vatte meester zijn taak weer op, hij won de liefde der kinderen. Ik weet nog goed, hoe wij kinderen — want ik ging zelf nog op school — met open mond zaten te luisteren, als meester de Bijbelsche geschiedenis vertelde. Wij hielden ten slotte zooveel van hem, of hij onze vader was. Waar we vroeger speelden en babbelden, daar ontstond nu een algemeene ijver bij allen arbeid. Door den invloed van den ouden Spacher kwam er in plaats van het oude vervallen schoolgebouwtje een nieuwe school met onderwijzerswoning, waarvoor mijn oude vriend niet het minst bijgedragen heeft. De school en het onderwijs waren in eere gekomen en nu wilden velen daar ook met genoegen voor geven. Meester is later met een mijner familieleden gehuwd en eerst eenige jaren geleden gestorven. Zijn aandenken zal steeds in zegening blijven.

Ik heb u nu iets verteld, van hetgeen de goede Wurtemberger voor ons dorp gedaan heeft; wilde ik u alles vertellen, ik zou den geheelen dag noodig hebben. Laat ik u alleen zeggen, dat de man door zijn wijsheid, zijn inzicht en ervaring in allerlei zaken, door zijn rechtschapenheid en milddadigheid in weinige jaren zoozeer

aller achting mocht genieten, dat de slechten hem vreesden, de goeden hem als een vader vereerden. Men deed niets zonder zijn raad in te winnen; hij stichtte vrede, waar oneenigheid heerschte en de advocaten hadden bij ons weinig te doen, dan, Spracher wist de strijdende partijen zoo duidelijk hun recht of onrecht voor oogen te stellen, dat geen tegenspraak mogelijk was.

Spracher, de schoolmeester en later ook de predikant, alsmede de vrienden, die in den molen samenkwamen werden het zout of het zuurdeeg gelijk, dat het gansche volk doortrok. Ieder zag op hen als voorbeelden van geloof en christelijken levenswandel.

Nu zult u wel vragen wat de heer en zijn hoofdambtenaar daar van dachten en daartegen deden. Door Gods genadige beschikking konden zij het goede werk niet verstoren, daar de baron in Parijs was en acht jaren lang slechts nu en dan eens voor enkele dagen, in het dorp kwam, terwijl van zijn goedheid door trouwelooze beampten op allerlei wijzen misbruik gemaakt werd. De hoofdambtenaar had zich door zijn lage streken en verdachte handelingen bij de landsregeering zoo in verdenking gebracht, dat hij in plaats anderen gevangen te nemen en onrecht te straffen, alles aan moest wenden om zelf niet achter slot en grendel te komen. Later is dat gelukkig anders geworden. Waar het licht schijnt wordt de duisternis met hare verborgenheden openbaar. Mijn oude Spracher, evenals zijn zoon, het ware evenbeeld zijns vaders, gevoelden zich gedrongen, de zonden der hooggeplaatsten in het aangezicht te bestraffen. Die snoode zondaren werden nu

hun bitterste vijanden, dreigden ze met dood en ondergang en wat ze den vader niet meer aan konden doen, hebben ze den zoon gedaan.

Doch gij hebt mij naar dat huis ginds en zijn bezitter gevraagd en ik ben zoo ver afgedwaald, dat ik maar dadelijk terugkeeren moet, doch daar komt mijn trouwe Martha met het ontbijt voor u aan. De oude Meijer vertrok nu, terwijl zijn vrouw bezig was den ontbijtdisch in orde te brengen. Ook zij had met de vreemden en hun kinderen gaarne nog een gesprek aangeknoopt, doch hare drukke bezigheden lieten het niet toe. Vriendlijk groetend vertrok ze.



III. De waanzinnige dame.

„Het gesprek met den braven ouden Meijer heeft mij goed gedaan,” zeide de zieke, „toen ze met de haren weer alleen was. Dat huis met zijn tuin is mij weer meer lief geworden. Ik had zoo graag nog iets van grootmoeder en van mijn lieve ouders gehoord. Meijer was een der trouwste vrienden mijns vaders, moeder was nog uit de bloedverwantschap van de oude Martha. Vader had ze hier in huis leeren kennen.”

„Wat spreekt ge luid, vrouwtje, en wat staan uw oogen vroolijk; zelfs is er een zacht blosje op uw wangen,” zei Frits. „Wat zal ik blij zijn, als in het vaderland met de gezondheid ook weder uw levensmoed en kracht terugkeert. De dokter heeft altijd gezegd, dat uw ruggemergsziekte niet ongeneeslijk is en daarenboven:

Nooit kan 't geloof te veel verwachten,
Des Heilands woorden zijn gewis;
't Faalt aardsche vrienden vaak aan krachten,
Maar nooit een vriend als Jezus is.

Johanna wischte zich een traan uit het oog. Met blijdschap zag ze, hoe haar kinderen met smaak hun ontbijt gebruikten en zij zelve begeeërde, wat in langen tijd niet gebeurd was, een kopje thee en een boterham, welke zij met smaak en opgewektheid gebruikte.

De arts trad binnen, in wien Johanna oogenblikkelijk den ouden huisvriend haars vaders, dokter Veltlin herkende. Hij vond den toestand der kranke, die met hem, zoowel als met de anderen Engelsch sprak, veel beter dan hij verwacht had. Voor alles beval hij rust aan, opdat de ziekteaanval zich niet zou vernieuwen. Spoedig kwam nu ook de oude Martha, die zooveel goeds van haar logeergasten gehoord had en wier hart evenzeer door liefde gedreven werd, om de zieke een bord druiven en perziken te brengen. Ze hielp tevens de kinderen aankleeden, die, omdat ze het zoo gaarne wilden, weer hun Zondagsche kleertjes aan mochten trekken. De beide grootste verlangden naar buiten te mogen gaan, in de vrije natuur, en de huisvrouw zou een oogje in 't zeil houden.

Beneden woonde haar neef, die een dochttertje van veertien jaar had. Grietje, een allerliefst, zacht meisje, die ze als kindermeid aanstelde voor de beide kleinen. Het kleine nichtje was er wat mee in haar schik, op die aardige, vreemde en zonderling gekleede kinderen te

mogen passen, waarvan de kleinste alleen Engelsch sprak. Alle boeren moesten haar met de kinderen zien.

Terwijl zij vroolijk met hen speelde, liep het kleine meisje opeens weg. Grietje wist van angst geen raad; of ze al riep: „Kom hier, ga niet naar haar toe,” het lieve kind luisterde niet, daarbij kwam, dat ze vooreerst die vreemde taal niet verstond en bovendien, die kleinen kennen geen vrees. Ze liep snel naar een dame, die bij een tuindeur stond met een ruiker in de hand en haar wenkte. De kleine Hendrik volgde zijn zusje en Grietje, beangst of haar het grootste ongeluk overkomen zou, liep ze na. „Wees maar niet bang,” zei een oppasseres, die bij de dame was, mevrouw heeft vandaag een zeer goeden dag. Ze zal noch u noch de kinderen eenig leed doen.

De dame stond als door kommer aangegrepen, voor de beide kinderen. Ieder had bij den eersten blik reeds gezien, dat zij aan zware geesteskrankheid leed. Om haar wit kleed, evenals om het haar, dat ze soms geheel losmaakte en dan weer op de zonderlingste wijze ineenvlocht, droeg ze slingers en kransen van bloemen en takjes. Onder den arm hield ze een bontgekleede pop, die ze nu en dan teeder aan haar hart drukte. De kleine Lina strekte haar handjes naar de pop uit en vroeg er op zijn Engelsch om. De dame, die anders niemand haar lievelingspop zou laten aanroeren, nog veel minder ze uit de handen zou geven, was nu oogenblikkelijk bereid er afstand van te doen; met een onbeschrijfelijk teeder lachje, reikte ze de kleine

de pop over, knielde bij de kinderen neer en sprak met hen in het Engelsch, de taal ook van haar vroegste jeugd. Nu en dan scheen het of haar gelaatstrekken rustiger werden, of het zelfbewustzijn terugkeerde.

„Hoe komt ge aan mijn Karelkje en mijn lieve Lina?” vroeg ze aan Grietje, „hebt ge ze van 't kerkhof gehaald, waar men ze heengebracht heeft? Het zijn engeltjes geworden, mooie, vroolijke engeltjes, die komen niet van 't kerkhof, maar uit den hemel. Ach, lieve engeltjes wilt ge bij moedertje blijven op deze koude, booze aarde, of zult ge weder van mij weggehaald worden?”

„Moeder is thuis in bed, u bent moeder niet,” zei de kleine Hendrik, doch de arme vrouw hoorde en begreep het niet. Onafgebroken hield zij het oog op de kleine Lina gericht, die zich gaarne liet liefkoozen en haar hoofdje tegen de borst der dame gevleid had, terwijl haar kleine handjes de pop streelden. Ook Hendrik werd steeds vertrouwelijker met de betreurenswaardige vrouw. Eindelijk stond ze op, nam elk der kinderen aan een hand om met hen te wandelen. Wanneer de vroolijke Hendrik zoo nu en dan eens wegsprong, keek ze hem angstig na en riep: „Wil mijn kindje weer wegvliegen?”

Bij een bloembed, dat nog in zijn schoone herftflora pronkte, hield ze stil. Ze plukte bloemen en vlocht ze tot een krans. Zoodra Hendrik begreep wat de dame doen wilde, hielp hij ijverig mede, bloemen te plukken. Rustend op een bank, Lina tegen haar gevleid, versierde zij hoofd en schouders der kinderen met kransen en gaf ze

bloeiende takken in de handen. Daarna legde zij hare handen op hun hoofd als wilde ze hen zegenen. Voor het eerst sedert langen, langen tijd vulden haar wezenlooze oogen zich met tranen. „Ben ik nu zelf niet zalig met deze zaligen,” sprak zij op een toon of ze weer volkomen hersteld was, „en ik was toch zoo ten doode toe bedroefd.”

Het was reeds middag geworden. Frits en Johanna vroegen naar de kinderen, die tot hun verbazing ongewoon lang wegbleven. Martha stelde hen gerust en verzekerde, dat ze in goeden hoede waren; nergens echter, noch in den tuin, noch om het huis, noch langs den straatweg of bij de beek, waar ze met bont gekleurde steentjes gespeeld hadden, was een spoor van hen te ontdekken. Frits ging zelf zoeken. Een vrouw, die bij de beek stond te wasschen, wees hem den weg naar den tuin, die het schoonste huis van het dorp omgaf. De deur stond open en zonder door iemand opgemerkt te worden, naderde hij het waarlijk aandoenlijke groepje. Nauw hoorde de kinderen zijn stem, of ze sprongen vroolijk vader tegemoet. De waanzinnige dame rees, door schrik aangegrepen, plotseling op. Wezenloos staarde zij den vreemdeling aan, zonder een woord te uiten. Met een uitdrukking van diepe smart zag zij, zonder op zijn groeten of dankbetuigingen te letten, hoe de vader zijn kinderen meenam. Als een schaap wier lammeren haar ontruikt worden, liep ze langzaam de vertrekkenden na. Toen echter de kleine Lina zich nog eens vriendelijk lachend omkeerde en riep: „Raap u mijn pop op, ik kom weer gauw terug om er mee te spelen, toen veranderde op eenmaal haar

gelaat en begon ze recht gelukkig te lachen. Ze liet het dan ook rustig toe, dat de oude oppasseres de tuindeur achter de kinderen en hun vader sloot: daarna besteede ze de veranda van haar huis en keek onafgebroken de kinderen na. „Kijk eens, Truitje, gaan ze weer naar 't kerkhof?”

Neen, mevrouw, antwoordde de trouwe oppasseres, „ze gaan naar het huis van den ouden Tobias Meijer.”

Na eenige oogenblikken scheen ze uit haar heerlijken droom te ontwaken, niet tot helder zelfbewustzijn, maar weder tot die doffe geestestoestand van troosteloozen waanzin. Ze staaarde recht voor zich uit, voelde naar haar pop en ze niet meer aan haar arm vindende, riep ze in vertwijfeling uit: „Waar is mijn kind, mijn lief kind?” Men zocht haar speelgoed op, waarna ze rustiger werd, dan ze in langen tijd geweest was. Ze liet zich overal heenleiden, waar men ook wilde.



IV. Wat Martha vertelde en dokter Veltlins ervaring.

Frits bracht zijn met bloemen bekransde kinderen bij moeders bed. De oude Martha was juist in de kamer bezig de tafel te dekken. Frits vroeg haar tegelijkertijd wie die dame was, wiens wezen hem zoo opgevallen en wier gemoeds toestand hem niet verborgen gebleven was.

„O!”, antwoordde Martha, „als ik aan haar denk, vullen mijn oogen zich met tranen. Menigmaal heb ik over haar geweend en ik kan het niet nalaten, als ik over haar hoor spreken. Door

haar voogd overreed en stellig ook met geweld gedwongen heeft ze dien man daar, den Opperrechter, huwelijkstrouw moeten zweren, een man, die tegenover God en menschen een hart van steen toont te hebben. Ze is eigenlijk zijn tweede vrouw. Zijn eerste heeft hem een zoon nagelaten, die student geworden, door een anderen student doodgestoken is. Hoewel dit verleden jaar gebeurd is, weet zij er toch niets van, daar ze toen reeds krankzinnig was. Trouwens ze behoefde er geen jammer bij te hebben, aan haar eigen ellende had ze meer dan genoeg. Wat deze vrouw ondervonden heeft, is ongehoord. Van den eersten dag haars huwelijks heeft ze geen aangenaam oogenblik met haar man gehad. Hij ergerde haar voortdurend en knorde of bromde dagelijks. Hij heeft haar het leven moeielijk gemaakt. Had hij booze buien en dat gebeurde niet zelden, daar hij meest dronken was, dan schold hij haar uit of ze de slechtste vrouw was en mishandelde haar zelfs. Dat alles ging die vrouw zeer ter harte en wanneer haar man dan ook al eens lief tegen haar was, zoo kon ze hem toch niet beminnen, daar ze wist, welk een ondeugend, hardvochtig karakter hij had. Haar leven was allertreurigst. Als ze alleen was vond de oude Truitje meermalen haar jonge mevrouw weenend in haar kamer. Na twee jaren schonk God haar een allerliefst zoontje. Nu leefde ze weder op. Met haar gansche ziel hing ze aan haar kind, dat haar eenige lust en vreugde was. Doch wat gebeurde. Toen de kleine ongeveer drie jaar was en zijn ouders op zekeren dag bezoek hadden, had men hem alleen in den

tuin laten spelen. Het was Zondag en heet weer; tegen den avond ging de Opperrechter met zijne vrouw en hunne gasten den tuin in. De moeder vroeg naar haar kind, dat een uurtje geleden daar nog speelde, doch nu nergens meer te zien was. Men ging terstond aan 't zoeken. Geen hoekje van den tuin werd overgeslagen. Bedienden werden in alle richtingen uitgezonden, om te vernemen of men ook ergens zoo'n kind gezien had, 't was alles vergeefs, het kind was en bleef weg. De arme moeder was als verpletterd.

De eerste dagen at of dronk zij bijna niet, des nachts look geen milde slaap haar oogen. Langzamerhand kwam zij echter meer tot rust, vooral nadat de godvreezende predikant ernstig met haar gebeden en haar onder 't oog gebracht had, hoe ze met haar grenzelooze smart tegen haar God opstond. Gelukkig schenen er weer betere dagen aan te breken. God schonk de bedroefde moeder een allerlieft gezond dochtertje. Het is te begrijpen, dat dit schoone kind haar een en al was. Niemand mocht ooit haar kind in handen nemen. Zij alleen wilde het verzorgen en bewaren. Zoo werd de kleine ongeveer drie maanden. Moeder had ze juist in het bed gezet, gereed om ze te wasschen, toen opeens buiten een luid geschreeuw vernomen werd. Een der dienstmeisjes, een jong, onbezonnen kind, kwam binnenstormen en schreeuwde: „O, mevrouw, ze hebben Karel'tje gevonden!”

„Waar?” riep de ontstelde moeder.

„Boven in het hooi,” zei het meisje, „hij schijnt in de hooischaar te zijn gegaan en is daar zeker

ingeslapen; toen de knechts vanmiddag hooi gingen halen vonden ze hem, hij was al heelemaal tot stof vergaan."

Het meisje was nog nauwelijks uitgesproken of de arme moeder viel bewusteloos op den grond. Luid schreiend snelde het meisje de kamer uit, doch keerde oogenblikkelijk met hulp terug. Terwijl men met mevrouw bezig was, om ze bij te helpen, verdronk het kleine kind in het badje, waar door den schrik niemand om gedacht, geen sterveling op gelet had. Nauwelijks was de moeder weder tot haar bewustzijn gekomen of zij vroeg naar haar zuigeling. Helaas, het lieve kind leefde niet meer.

„O, slechte moeder, die ik ben!" riep ze hartverscheurend, „ik heb mijn beide kinderen vermoord!"

Weder stort ze neer en toen de levensgeesten weer opgewekt waren, was ze volslagen krankzinnig. Toen de lijkstoet grafwaarts ging, kwam ze een oogenblik bij en weende als andere menschen, doch sedert dit oogenblik niet meer. Een pop, eerst van lappen vervaardigd, later een gewone, was haar eenig vermaak. Ze had ze dag en nacht bij zich en hield ze voor haar kind."

Toen Martha den ongelukkigen dood van het tweede kind vertelde, en hoe de dame zich zelf daarvan als de oorzaak beschouwde, werd Johanna merkbaar zeer opgewonden. Zij bedekte haar aangezicht met een doek, heftig ging haar borst op en neder, men hoorde haar zware ademhaling. Tijdens het laatste gedeelte van Martha's verhaal had Frits zijn vrouw niet uit

het oog verloren, nu greep hij haar om den hals en sprak ze in 't Engelsch vertroostende woorden toe. Martha, die op de zieke niet gelet had, daar ze meende, dat deze haar toch niet verstond, vroeg deelnemend en verschrikt: „Is er iets met uw vrouw gebeurd, kan ik u soms helpen?”

„Neen, juffrouw, het zal wel weer schikken, volkomen stilte is voor mijn vrouw het beste; als het middageten klaar is, breng U het dan maar over een poosje.”

Martha verwijderde zich. De goede vrouw vermoedde niet, dat de geschiedenis van de schijnbare schuld der krankzinnige dame betreffende den dood van haar tweede kind Johanna zeer diep getroffen had, want daardoor was bij haar een tot nu toe onheilbare wonde aangeraakt.

Frits herhaalde nog eens alles, wat hij reeds meermalen tot zijn vrouw gezegd had, gezegd uit vaste geloofsovertuiging omtrent haar eigen ingebeelde schuld, betreffende een ongeluk, waarover ze steeds zich zelve aanklaagde, zonder dat ze er grondige reden voor had. Nu in 't bijzonder, met het oog op de ongelukkige dame, sprak hij haar zeer ernstig toe en wees er haar op, waar de overdreven droefheid der wereld toe leiden kan.

De zorgzame Martha, ongerust over de buitengewone opwinding, bij Johanna waargenomen, had om den dokter gezonden. Deze was terstond gekomen. Mijnheer Veltlin was geen gewone dorpsdokter, integendeel hij was een van de meest beroemde geneesheeren. In de hoofdstad bekleedde

hij een eereplaats. Een veeljarige vriendschap met den ouden predikant had hem er toegebracht hier verder van het rustige landleven te genieten.

„Ik kom daar juist,” zei de dokter, „van een zieke, die niet alleen als arts, maar ook als mensch aanspraak op mijn innige deelneming heeft. Het is de gade van den Opperrechter en administrateur, den bezitter van het goed des voormaligen baron van Krupenbach. Ik ken de ongelukkige vrouw van haar kinderjaren. Tijdens mijn verblijf in de residentie was ik de huisdokter van haar, nu reeds lang, gestorven ouders. Haar moeder, van geboorte een Engelsche, had reeds vroeg in de ziel van haar eenig kind, het zaad eener goede, degelijke christelijke opvoeding gestrooid, waarin ik nog steeds, met Gods hulp, geneeskracht voor de brave vrouw hoop te vinden. Door een vreeselijk ongeluk heeft ze haar beide kinderen verloren en door de heftige smart daarover haar verstand. Haar geheele verschijning heeft echter iets zoo roerends, wekt zoozeer het medelijden op, dat men haar niet aan kan zien, zonder tranen in de oogen te krijgen. Haar waanzin is ontaard in een soort afgoderij, die ze met een pop bedrijft en ik geloof niet dat ze beter wordt, indien ze daar geen afstand van kan doen. Wat dan ook heden morgen gebeurd is, heeft me recht hartelijk verblijd en hoop voor de toekomst gegeven. Uw beide oudste kinderen zijn heden in den tuin geweest bij die ongelukkige vrouw, en wat nog nooit gebeurd is, door het zien van de kinderen was ze zoo aangedaan, dat ze aan het kleine meisje

haar pop gegeven heeft en niet enkele oogenblikken aan iets anders gedacht heeft, wat wel eens meer gebeurt, maar zich eenige uren met de kinderen onledig gehouden heeft, aan wie ze al haar liefde en opmerkzaamheid schonk. Toen ik dan ook vanmiddag bij haar kwam vond ik ze veel rustiger dan gewoonlijk en lichamelijk zelfs beter. Daarom zou ik u vriendelijk willen verzoeken, uw kinderen dikwijls tot haar te laten gaan en mocht het weer een wandeling in den tuin niet toelaten, dat ze dan bij haar in huis spelen, in dezelfde kleeding, die ze heden droegen. Wees niet bezorgd, dat den kleinen iets onaangenaams overkomen zal. Ik zal zelf, hoewel onopgemerkt, in de nabijheid zijn. Bovendien zoolang zij met de kleinen bezig was, heeft ze niets gedaan, dat onze bezorgdheid kon gaande maken. Twee opmerkelijke dingen hebben zich voorgedaan. Ten eerste, was ze immer zeer schuw als ze kinderen zag, en ten tweede heeft ze nog nooit haar pop afgegeven. Tegenover uw kinderen was dat juist geheel anders.

Frits willigde, met goedvinden zijner vrouw, gaarne den wensch des dokters in en hij beloofde, zijn kinderen, zoo dikwijls het noodig was, te zenden.



V. Frits' overpeinzing.

Het was een heerlijke herfstnamiddag. Op de velden en in de tuinen was het landvolk vroolijk koutend aan den arbeid, de vogels deden de bosschen weerklinken van hun vroolijk ge-

zang. Johanna was, evenals in haar gezonde dagen, met haar kinderen bezig. Ze hadden moeder zooveel te vertellen en moeder wist ook zulke mooie geschiedenissen, zoodat de uren ongemerkt voorbijvlogen. Frits zocht echter de eenzaamheid, om zijn vol hart verlichting te schenken. Hij besloot daarom een uurtje naar buiten te gaan en binnen weinige minuten bevond hij zich buiten het dorp. Weldra had hij den hoogsten heuvel uit den omtrek bestegen en zag hij het voetpad. dat naar den zoom van het bosch voerde; van hier trad hij een diepe bergkloof in, op wier bodem een beekje over de rotsen bruischte, dat hoogerop een waterval vormde. Links was het uitzicht vrij en keek men over het vruchtbare landschap en zag men de zuidelijke bergketen.

„Bijna een jaar geleden,” sprak Frits halffluid, „was ik met u, zwager Hendrik, ook in een gebergte, waar we zoo dikwijls heengingen om van het milde klimaat te genieten en aan ons vaderland terug te denken. Mijn beste Hendrik, mijn zielevriend, van der jeugd aan behoortet ge in een ander en beter vaderland thuis, waarvan ge nu een zalig burger geworden zijt. Ge waart reeds vroeg met uw Heere en Heiland bekend, met den grooten redder van menschenzielen en Hij heeft ook in uw hart die liefde tot uw medezondaren gewekt, welke niet nalaten kan, hen tot Jezus te leiden. Ook mij zijt ge gevolgd op mijn dwaalwegen. God heeft u willen gebruiken om mij van het eeuwige verderf te verlossen, door u werden de eerste vonken der liefde tot mijn Heiland Jezus Christus in het

hart gelegd, welke door Gods genade tot een vlam geworden zijn. Lieve Hendrik, door de liefde van mijn kind, het kind uwer zuster gedrongen, waagdet gij uw leven en zijt ge beiden in den bruisenden stroom verzonken en mij trouwe vriend en broeder hebt ge met Gods hulp uit den stroom des eeuwigen doods gered."

Frits liet zijn tranen den vrijen loop, en hier, waar niemand hem zag of hoorde, uitte zijn smart zich in een luid gebed, dat hem verkwikte, nieuwe vreugde en levensmoed gaf en beide had hij zoo noodig. Hij alleen wist het, zijn Johanna vermoedde het deels, in welken toestand hij zich hier bevond onder vreemden en als huisvader in de nabijheid van den bittersten en verhardsten vijand zijner vrouws familie. Hij had in Amerika het horlogemakersvak beoefend, hoewel hij als jongeling voor een geheel ander beroep opgeleid was; met zijn vak en ook met zijn handel in Europeesche uurwerken had hij een niet onbelangrijk vermogen verworven. Zijn zwager Hendrik beoefende hetzelfde vak, was bovendien een aanzienlijk burger, bekleedde een voornaam ambt, dat hem wel zeer voordeelig was, doch welks bezoldiging hij bijna geheel gaf aan liefdadige inrichtingen, kerken en scholen. Daardoor gebeurde het wel, dat hij op sommige tijden schulden had, die hij eerst later vereffenen kon. In ditzelfde geval verkeerde hij bij zijn plotselingen dood. Frits betaalde die schulden voor zijn overleden zwager, verkocht daarvoor niet alleen zijn zwagers, maar ook zijn eigen bezittingen. Hierbij kwam nog de ernstige ziekte

zijner vrouw en zijn terugreis naar het oude Vaderland. Toch restte hem nog een vrij be-
 duidend bedrag en verliet hij hiermee Amerika's
 bodem. In Boston aangekomen zette hij zijn
 kapitaal in kredietbrieven om, te betalen door
 een Amerikaansch handelshuis te Amsterdam.
 De ziekte zijner vrouw had een oponthoud van
 eenige maanden in Engeland noodzakelijk ge-
 maakt en toen hij eindelijk in Amsterdam aan-
 kwam, had juist vóór eenige dagen het handels-
 huis zijn betalingen gestaakt. Dat was een slag
 voor den armen man. Met het weinige geld,
 dat hij nog over had, kon hij niet verder komen
 dan Frankfort. Hij was genoodzaakt eenige
 horloges, die hij meegenomen had te verkoopen,
 en zoo was hij na veel tobben hier in dit dorpje
 gekomen. Nu had hij niets meer dan zijn oud
 paard, zijn voertuig, enkele horloges en een paar
 gulden. Wat moest hij doen? Zou hij hier in
 die vreemde plaats zijn paard en voertuig, dat
 toch weinig waarde had, verkoopen? Wat zou-
 den die vreemde menschen wel denken en hoe
 lang zou hij dan nog aan dat weinige geld ge-
 noeg hebben.

Een wolk van zorgen rees voor zijn oog op,
 doch de zon scheen zoo helder aan den blauwen
 hemel en de vogels zongen zoo vroolijk en dank-
 ten hun Schepper zoo blijde, voor het rijke maal,
 dat Hij hun zelfs in de zaden van doornen en
 distelen bereid had. Ook in Frits duisteren toe-
 stand ging echter gelukkig de zon des geloofs
 weer op en het vast vertrouwen op zijn Vader
 in den hemel dreef opeens weer al die wolken
 van zorg en bekommernis weg.

VI. Uitkomst.

't Was nog klaar dag toen Frits thuis kwam. De oude Meyer zat in 't benedenhuis bij 't raam en was ijverig bezig met een horloge, dat van zeer goede hoedanigheid scheen te zijn.

„Wat scheelt er aan?” vroeg Frits.

„Dat goede oude horloge,” antwoordde Meyer, heeft in den laatsten tijd zulke wonderlijke grillen. 't Blijft — gewoonlijk 's nachts — op een vast uur stilstaan. Het spijt mij, want dat uurwerk is mij zeer lief. 't Is afkomstig van mijn lieven vriend en buurman Spracher. Ik heb het gekocht toen zijn inboedel door den opperrechter verkocht en hij van huis en hof gejaagd werd. Nu zit ik al in dat raderwerk te kijken, maar ik kan er niet uit wijs worden, van onder, van boven, rechts, links, 't ziet er overal eender uit, 't lijkt me nog zoo goed als tien jaar geleden, en toen liep het op een haar nauwkeurig.”

Nu, dat gebrek is gemakkelijk te verhelpen, mijnheer Meyer, geef mij dat horloge maar eens; ik ben horlogemaker van beroep en heb reeds zoo velerlei uurwerken van de meest verschillende fabrieken der wereld in mijn handen gehad, dat ik niet vrees, of met dit zal ik het ook wel klaar spelen.

Nu, als 't u belieft, mijnheer, zeer gaarne.

Frits snelde de trap op naar zijn lieve vrouw en kinderen.

„Uw heer heeft me eenigen tijd geleden laten zeggen, dat, als er een rondreizende horlogemaker bij mij vertoefde, ik het hem moest laten we-

ten," riep op dienzelfden middag de oude Meyer een bediende van den opperrechter toe.

De bediende stond stil en Meyer vertelde nu, dat er, zooals hij althans meende, een Engelschman bij hen gelogeed was, een zeer geschikt man, die, naar hem toescheen, een bijzonder knap horlogemaker moest zijn. Zeg tevens tegen mijnheer, dat die man nog wel eenige dagen zal blijven, daar zijn vrouw ziek is."

Reeds vroegtijdig moest Frits den anderen morgen bij den Opperrechter verschijnen. Bij het binnentreden van de voorzaal werd zijn blik getroffen door iets, wat voor hem als vakman, van belang was. Hij vond hier een rij van gewichtuurwerken uit den eersten tijd van de vervaardiging van dergelijke instrumenten; ze behoorden tot de meest uitgelezene en beste, welke men in zulke verzamelingen vinden kon. In een belendende kamer vond hij een even uitgezochte collectie horloges van den tijd der uitvinding af tot produkten van de beroemdste meesters der zeventiende eeuw. In een derde en vierde kamer vond hij staande, hang- en zakuurwerken van lateren en den nieuwsten tijd. Een kennersoog zag terstond, dat het geen uurwerken van gewone soort, maar dat zij alle meesterstukken van eigenaardig fabrikaat waren.

Hoe zeldzaam dacht Frits, dat ik mij hier bij een verzameling bevind volkomen gelijk aan die, waarvan mijn zwager Hendrik me eens een beschrijving gaf. Hij had ze eens als kind gezien bij gelegenheid, dat de heer des huizes afwezig was door begunstiging van een huisknecht. Sedert had hij een bijzondere neiging tot het hor-

logemakersvak, waarin hij later zoo bedreven werd en waarin hij steeds zoo voorspoedig was.

„Ik durf u niet aan te dienen, mijnheer, voordat deze klok met zijn grooten slinger half acht slaat,” sprak de bediende, die Frits door de kamers geleid had, op fluisterenden toon, „mijn heer is een wonderlijk mensch, bij hem gaat alles nauwkeurig op de minuut.”

De bestemde tijd was gekomen.

De bediende klopte aan de deur, waarop een kort „binnen” weerklonk.

Toen de deur geopend was stond Frits voor den Opperrechter een lang, mager man met een gramstorig en donker uiterlijk, die de vreemdeling, wiens groet hij met een nauw merkbaar hoofdknikken beantwoordde, van het hoofd tot de voeten opnam.

„Ge zijt een Engelschman, zooals ik hoor, doch u spreekt ook Duitsch, niet waar?”

„Juist omgekeerd, heer, ik ben een Duitscher, doch daar ik vele jaren onder Engelschen verkeerd heb, is hun taal ook die van mijn huis geworden.

„U verstaat de kunst om uurwerken te maken, doch hebt ge ook verstand van andere dan onze gewone?”

„Twaalf jaren heb ik in een stad gewoond, waar personen van alle natiën te zamen kwamen, zoodat ik niet alleen allerlei Europeesche maar zelfs Chineesche uurwerken in handen gehad heb. Overal heb ik heengereisd om mijn vak grondig te leeren. In verschillende werkplaatsen ben ik bezig geweest, waar ik maar dacht iets nieuws te zullen leeren. Bij groote meesters ben

ik in de leer geweest en zonderlinge uurwerken heb ik moeten repareren."

„Hebt u horloges van Chineesch fabrikaat gezien?" vroeg de Opperrechter met hooggespannen nieuwsgierigheid. „Zulk een ontbreekt me nog in mijne verzameling. Gaarne zou ik er een goeden prijs voor willen betalen, als u er mij een leveren kondet."

Door een bijzonder toeval, heer, heb ik er zoo een, om zijn zeldzaamheid en volkomenheid bij een Engelsch kapitein tegen een ander ingeruild. Voor u, die een kenner zijt, kan zulk een horloge waarde hebben maar ik twijfel zeer, of dat het geval is voor hen, die aan onze gewone uurwerken gewend zijn."

„O, mijnheer, breng mij als 't u belieft terstond dat Chineesche horloge, ik wil het zien doch snel en dadelijk. Binnen tien minuten kunt ge weer hier zijn."

Frits snelde heen. Hij nam het uurwerk uit zijn reiskoffer, wond het op en stak het in zijn fijn ivoren foedraal. De Opperrechter, ongeduldig geworden, kwam hem reeds in de voorzaal tegemoet. Begeerig nam hij het uit Frits handen, opende het kleine kunstwerk uit verre landen en beschouwde het lang met van vreugde fonkelende oogen.

„Hoeveel vraagt u er voor mijnheer?"

„Dat stuk heer kan ieder niet koopen, een kenner, weet er den prijs ten naastenbij van te bepalen en dat laat ik dan ook geheel aan u over; wat u er mij voor biedt is me goed en van te voren ben ik er reeds mee tevreden."

De Opperrechter wenkte den vreemdeling en

deze volgde hem in zijn kamer. Nadat deze hartstochtelijke verzamelaar het kostbare voorwerp van binnen en van buiten nauwkeurig bekeken had, legde hij het bij andere curiositeiten, nam een aanzienlijke geldsom uit zijn kast en telde ze Frits in blinkende geldstukken voor.

„Zijt gij daarmee tevreden,” vroeg de Opperrechter.

„Volkomen heer,” antwoordde Frits en nam het geld dankbaar aan.

„Nu heb ik nog andere zaken met u te doen, mijnheer,” zei de zonderlinge man met zoo'n geheimzinnig gezicht, alsof hij Frits een onoplosbaar raadsel wilde voorleggen.

„Ziet u dat horloge? Waar en wanneer kan dat gemaakt zijn?”

„Ik houd het voor Engelsch werk, heer en wel van dien aard, zooals men dat vervaardigde tegen het eind van de zeventiende en in het begin van de achttiende eeuw, vooral, ten behoeve der zeelieden.”

Toestemmend knikkend zei de Opperrechter lachend: U hebt het nauwkeurig geraden.

Zie, hier binnen staat het: Londen 1696 en daarboven de naamletters van den meester. Ik wil u daar nog iets bij vertellen, dat geen kenner op aarde raden zou. Dit horloge is namelijk geruimen tijd in bezit geweest van den grooten Isaäk Newton. Het heeft dus voor mij een onschatbare waarde en ge kunt dus mijn smart verstaan, die ik gevoelde, toen dat werk, door de schuld van een zoogenaamd beroemden uurwerkmaker uit de hoofdstad, die ik van tijd tot

tijd op mijn kosten hier liet komen, opeens stilstond. Dat ongeschikte mensch mocht natuurlijk geen voet meer in mijn huis zetten. Sedert jaar en dag zijt gij de eerste, dien ik dit uurwerk zien laat, omdat ik groot vertrouwen in uw geschiktheid stel. Frits opende het en zeker van zijn zaak, zei hij: Ik geloof, dat ik het gebrek reeds ontdekt heb en ik meen u wel te kunnen zeggen, dat, zonder het uurwerk geheel uit elkaar te nemen, het binnen een uur weder in orde zal zijn, daar het een voortreffelijk en duurzaam bewerkt horloge is. De oude meesters hebben hun uurwerken zoo kunstig in elkaar gezet, met zooveel onmerkbaar kleine leden, dat niet een van hen ook maar een halve haar breedte verschoven moet worden of heel het instrument weigert te werken. Wij nieuwere vatten onzen arbeid lichter en gemakkelijker op en krijgen met minder kunstige apparaten, dezelfde resultaten, al moeten we erkennen, dat ze behalve onze chronometers, niet zoo sekuur zijn als de oude."

De geschikte man had goed gezien. Reeds binnen een half uur was het kunstige uurwerk weer op gang, de donkere strenge trekken op het gelaat van den Opperrechter hadden plaats gemaakt voor een vriendelijken lach, voor zooverre, dat versteend gelaat nog tot lachen in staat was. Hij klopte den kunstenaar op den schouder en zeide: „Gij zijt mijn man! Van u, nu ge dit meesterwerk volbracht hebt, wacht ik meer, ik hoop, dat ge nog menig oud werk, dat ik nu als dood betreur, weer levend zult maken. Ik bid u blijf één en zoo mogelijk meer

maanden hier, uw oponthoud zal u niet berouwen. Voor zulke zaken spaar ik geen geld." Het is licht te begrijpen, dat Frits dat verzoek inwilligde.

De rechter wilde hem nu nog een goudstuk geven voor het repareeren van het horloge, doch Frits weigerde standvastig het aan te nemen, wijl zoo'n geringen arbeid zijns inzien geen loon waard was.

De rechter nam nu zeer hoffelijk en met blijkbare achting afscheid van Frits, terwijl hij hem nog nariiep: „Denk er om, mijnheer, dat ik u heden middag om twee uur wacht met al uw instrumenten.”

VII. Een slecht mensch.

Frits ijde met blij kloppend hart naar zijn Johanna, die hij met het jongste kind alleen vond. Hij legde de goudstukken, die hij voor het horloge ontvangen had, voor haar neer. „Zie,” zei hij, „welk een rijken schat Hij ons verschaft heeft, waarvan de dichter in den honderd zes en veertigsten psalm zegt: De Heer bewaakt de vreemdelingen, Hij houdt den wees staande.”

„En van wien,” vroeg Johanna, „komt ons die hulp in den nood?”

Haar echtgenoot moest nu alles in bijzonderheden vertellen, wat er voorgevallen was, waarop Johanna lachend en verwonderd 't hoofd schudde: „God heeft eens de raven geboden Elia aan de beek Krith spijs te brengen, die man echter wiens hart nu bewogen geworden is, om ons

zoo te helpen, heeft zich tegen mij en de mijnen harder en gevoelloozer dan een raaf getoond. Bij God is geen ding onmogelijk."

De oude Tobias Meyer trad binnen.

"Wel," vroeg hij, „zijt ge tevreden over onzen gestrengen Opperrechter?"

„Volkomen, mijnheer Meyer, „ik heb goede zaken met hem gedaan. Hij was bijzonder vriendelijk tegen mij en daar de dokter mijn vrouw rust aangeraden heeft en de lucht hier haar zoo goed doet, ben ik besloten nog eenige weken te blijven, daar ook de heer Opperrechter dat gaarne zag om al zijn zeldzame uurwerken te herstellen."

„Ja; voor zijn uurwerken geeft hij handenvol geld uit, voor hun schoonen klank heeft hij een fijn gehoor; het luide jammeren van weduwen en weezen, wien hij het hunne ontnam, van de arbeiders op het veld, wier loon hij verkort, van de onschuldigen en bedrukten, wier recht hij vertrad, hoort hij niets. Zie, in dat huis woonde mijn ouden vriend Spracher, die prediker der gerechtigheid, wiens vijanden niets tegen hem vermochten. Na den dood des ouden woonde daar de jonge Spracher, mijn liefste vriend met zijn vrouw en beide kinderen. Hij wandelde in de wegen zijns vaders of wat hetzelfde is, in de geboden zijns Gods onbestrafelijk. Beter ter taal was hij nog dan zijn vader; goddeloosheid en onrecht bestrafte hij tijdig en ontijdig en was hij al geen geleerd advocaat, voor de armen en verdrukten nam hij steeds de daken op en kon hij hier geen recht krijgen, zan ging hij rechtstreeks tot den vorstelijken

raadsheer. Zijn optreden was steeds zoo ernstig en krachtig, dat hij door de rechterlijke macht hier gevreesd en gehaat werd. Ik sprak er gisteren reeds van, dat de vroegere adellijke bezitter door zijn verkwisting en de ontrouw van zijn plaatsvervanger een groot vermogen verloren had. Zijn erfgenaam woonde te Weenen en was in den keizerlijken krijgsveld. De plaatsvervanger even goddeloos als zijn heer, had een deel van het goed van dezen doorgebracht en de heer baron had kennis gemaakt met een kamerjuffrouw, die kort daarna huwde met den plaatsvervanger. Onze tegenwoordige Opperrechter is de zoon van den baron en de kamerjuffrouw en waar de oude Hans kwam te vallen, daar bleef een bittere wortel toch nog in de aarde.

Na als jongeling de verschillende universiteiten afgeloopen te hebben, kwam hij reeds op jeugdigen leeftijd hier en werd als baardeloos jongmensch tot Opperrechter aangesteld. In goddeloosheid overtrof hij den baron en diens oneerlijken beambte. Mijn jonge vriend Spracher had hem reeds als jongen zijn ondeugende streken onder 't oog gebracht en hem zelfs al eens eenige malen flink getuchtigd, wanneer hij soms kinderen van lageren stand op de laaghartigste wijze plaagde en mishandelde. Haatdragend had hij zulks niet vergeten en tot Opperrechter benoemd, wist hij van zijn macht gebruik te maken om Spracher zijn handelingen tegenover hem betaald te zetten. De booswicht had zich, om zijn snood plan te volvoeren, van een man bediend, dien mijn vriend als 't ware van de straat opgeraapt, uit diepe armoede ge-

red en eenigen tijd in zijn huis als kind verpleegd had. 't Was een ziekelijke fabrieksarbeider, niet meer in staat zijn brood te verdienen.

Op zekeren morgen merkte Spracher, dat zijn lessenaar opengebroken was. Het raam was opengeschoven, zoodat men niet anders vermoeden kon, of de dief was langs den tak van een appelboom naar binnen gekomen. De diefstal scheen overigens van weinig beteekenis; er lagen hoofdzakelijk papieren in den lessenaar, behoudens nog zestig tot tachtig gulden baar geld. Het geld was verdwenen, doch de papieren lagen nog in de beste orde. De dief scheen gestoord te zijn, want iets verder stond een eiken kast met zilvergoed en veel geld. Alles bleef echter onaangeroerd. Dit ongeval was voor Spracher een waarschuwing om zich te hoeden voor de tweede maal. De appelboom werd omgehouden, de kamer beter verzekerd en geld en voorwerpen van waarde naar de slaapkamer overgebracht. Het betreffelijk geringe verlies was spoedig vergeten, te meer daar Spracher kort te voren eenige duizenden guldens verloren had, door een koopman en een bloedverwant nog al, die failliet gegaan waren.

Toen de vader des Opperrechters, de verkwistende plaatsvervanger, overleden was liet hij Spracher voor zich komen en gelastte hem de gebouwen en den grond, welke zijn vader van den overledene gekocht had, tegen den vollen prijs te betalen. Nu had de oude Spracher alles betaald en de schriftelijke bewijzen waren overgelegd.

De goddelooze man wendde voor, dat hij, nu zijn vader dood was, dienst aangelegenheden in

orde wilde brengen en daarom zei hij, is het noodig, dat die aanzienlijke vordering, welke mijn vader op u had, gerechtelijk onderzocht worde. Bovendien is uw schuld aanmerkelijk verhoogd, daar al die jaren geen interest betaald is.

Mijn vriend stond in de eerste oogenblikken te kijken of hij een klap in 't gezicht kreeg. Geen woorden kon hij vinden om zijn toorn over dit ongehoorde boevenstuk lucht te geven. Hoe durfde zoo'n man den eerlijken naam van zijn algemeen geachten vader aan te randen!

„Evenals *uw* vader,” sprak hij, „het goed waarvan sprake is, door oneerlijke middelen verworven heeft, wat ieder in 't dorp weet, evenzoo weet ieder, dat *mijn* vader het op eerlijke wijze voor een aanzienlijke som gekocht heeft. Daarom houd ik het voor een duivelachtige brutaliteit en een voor u gansch nuttelooze schurkenstreek, dat ge mij voor een som geld, die voor meer dan twintig jaren betaald is, nu nog aansprakelijk wilt stellen.”

Schijnbaar koelbloedig zei de Opperrechter: „Nu, als ge zoo zeker van uw zaak zijt, leg dan de schriftelijke bewijzen en kwitanties maar over, hier bij het gerecht is niets van dien aard te vinden, of breng anders de getuigen mee, die bij den koop aanwezig waren.”

Toornig ijelde Spracher naar huis, opende zijn lessenaar, haalde alle papieren er uit, doorzocht ze, nog eens en nog eens, maar de documenten welke hij hebben moest, waren nergens te vinden. Het was zoo klaar als de dag, dat die papieren gestolen moesten zijn, en wel door een dief, die geen onbekende in zijn huis was. Hij herinnerde

zich nu, dat er kort voor de inbraak, eenige wanorde in zijn papieren was, doch hij had het zich zelf geweten en ze daarom terstond in pakketten gebonden en verzegeld. Na de inbraak had hij de zegels ongeschonden bevonden. En zooals met de papieren, ging het ook met de getuigen. Achttien der aanzienlijkste hoeren uit het dorp, bij den koop aanwezig en toen reeds op jaren, hadden voor de waarheid in kunnen staan, doch niemand van hen leefde meer, de laatste was juist eenige weken geleden gestorven. Nu, ik behoef u het einde dezer ondeugende streken niet uiteen te zetten. Ge kunt het wel begrijpen. Spracher werd veroordeeld, de koopsom voor de goederen zijns vaders nog eenmaal te betalen en bovendien den intrest van zoovele jaren en daar hem dit onmogelijk was, nam de Opperrechter al die bezittingen in beslag, welke door den ijver en het inzicht van den ouden Spracher wel dubbel zooveel waard geworden waren. Mijn vriend had na aftrek van al die rooverij nog eenigen duizenden guldens aan uitstaand kapitaal over. Zijn oude vader was in zijn jonge jaren in Amerika geweest en had van die nieuwe wereld en haar schoone vruchtbare landerijen zooveel bekoorlijks verteld, dat de zoon daar nu ook heen trok. Mijn hart bloedt nog, als ik aan dat vertrek denk. In 't geheele dorp zijn weinig oogen droog gebleven. Gaarne hadden we Sprachers dochter Johanna bij ons gehouden, doch de goddelooze rechter had zijn oog op dat schoone meisje geslagen, ofschoon ze nog maar een kind was, en daar van dien tijger alles te vreezen was, hebben we ze laten gaan. Ze zijn nu reeds

twaalf jaar weg en sedert dien tijd heb ik slechts eenmaal een brief van mijn vriend ontvangen, waarin hij schreef, dat het hun goed ging en dat hij van plan was aan de grenzen van het Indianengebied land aan te koopen en daar heen te trekken. Sedert heb ik niets meer van hem vernomen en er zou mij toch zooveel aan gelegen zijn hun woonplaats te weten. Reeds drie jaar heb ik een som van achthonderd gulden in mijn huis, welke Spracher toebehoort als afbetaling van een kapitaal, dat hij aan een boer geleend had, die hem bij zijn vertrek onmogelijk het geld kon teruggeven, daar zijn boerderij destijds juist door brand vernield was.

Dit is nu de geschiedenis van het huis hier tegenover, welke gij van mij verlangdet. Die eerlijke fatsoenlijke menschen welke er nu in wonen, zijn er niet de bezitters van; de man wordt juist dezer dagen verplaatst, daar hij tot inspecteur van de zoutgroeven in de bergstreek benoemd is. De oneerlijke man, de Opperrechter, die zich de bezitter noemt hoort het huis niet toe, maar van Gods- en rechtswege aan de familie Spracher."

VIII. Teekenen van genezing.

Toen de oude Meyer, nadat hij zijn hart tegenover den hoogen rechter nog eens gelucht had, weer aan zijn arbeid gegaan was, trad de dokter binnen, aan iedere hand een der beide kinderen meevoerend, als gisteren weder met bloemen bekranst, terwijl ieder een mandje met druiven en zoete vruchten droeg. Vroolijk lachend,

als iemand, die een rijke erfenis ontvangen heeft, leidde de dokter de beide kinderen naar het bed der zieke moeder. „Hier breng ik u een paar knappe geneesheeren, die in hun kinderlijke onnoozelheid en eenvoud in twee dagen meer gedaan hebben, dan mijn kunst in twee jaren vermag. Een goed werk is nu begonnen, waarvan ik veel goeds verwacht en ik geloof, dat God daartoe die kinderen hierheen geleid heeft. „Ach,” sprak de dokter, terwijl hij zich tot Frits wendde, „ik wenschte wel, dat ge nog eenige weken hier bleeft. Ook voor uw lieve vrouw zou de rust hier zoo goed zijn. Binnen weinige dagen komt de woning van den pas benoemden inspecteur open, hier vlak tegenover en mij kost het slechts enkele woorden bij den Opperrechter, die zich de eigenaar noemt, om het voor u te huren. Geloof mij, voor uw vrouw is dat het beste huis om geheel te herstellen.”

Frits kon terstond de dokter bevredigen met de mededeeling, dat hij door den arbeid, welken hij bij den rechter te vervullen had, nog wel eenigen tijd in het dorp zou moeten blijven.

Overgelukkig riep de dokter uit: „Nu, dan twijfel ik geen oogenblik meer aan de goede gevolgen mijner bemoeiingen, omtrent die arme vrouw van den Opperrechter. Met Gods zegen en de hulp uwer kinderen zal ze van haar waanzin verlost worden en haar verstand weder terugkeeren. Laat ik u met korte woorden medeelen welk gevolg het bezoek van uw kinderen, gisteren en heden voor de arme vrouw gehad heeft. Toen ze van morgen ontwaakte, scheen ze een tijd lang bij haar volle bewustzijn. Ze

legde de pop, haar afgod, ter zijde, en liep diep in gedachten de kamer op en neer, doch spoedig daarna begon weder het oude spel. Daar het zulk prachtig weer was, leidde men haar in den tuin; ze ijldo terstond naar de veranda vanwaar ze gisteren de kinderen nagekeken had en keek onafgebroken in de richting, waar ze de kleinen had zien verdwijnen. Op dit oogenblik kwamen de kinderen juist weder langs denzelfden weg aan en zoodra merkten ze de „goede juffrouw” niet, zooals zij haar noemen, of deze snelde vroolijk de veranda af en den tuin in naar de deur, de kinderen tegemoet. Wat gisteren gebeurd was, geschiedde ook nu. De kleine Lina (het is merkwaardig, dat dit meisje juist zoo heet, als het lieve kind, dat de dame verloren heeft) vroeg weder om de pop en kreeg ze dadelijk. De dame zette zich bij de kleinen neer en praatte recht kinderlijk en in 't Engelsch met hen. Toen de kleine Lina met de pop ging spelen en ze haar zusje noemde en de juffrouw haar moetje, toen was de dame in de wolken van blijdschap. „Hoort ge,” zei ze tegen haar oppasseres, hoe dat kleine, lieve engeltje mij moeder noemt? Ik ben toch ook haar moeder, al zijn die engeltjes in den hemel en ik hier op aarde?

Wil moetje niet met ons bidden, vroeg opeens de kleine Lina, terwijl ze haar kopje vleiend tegen de „goede juffrouw” liet leunen. Het kind sprak daarop een Engelsch gebedje uit, dat ze waarschijnlijk dikwijls met haar ouders gebeden had en waarvan de inhoud mij de tranen in de oogen deed komen. De dame was één oor:

halfluid sprak ze elk woord van het kind na. „Ziet ge, Truitje” zei ze tot de oppasseres, die engeltjes leeren wij bidden, en ik gevoel me daar zoo wel bij; spoedig word ik nu misschien ook een engel.”

Ze scheen eenige oogenblikken in diep nadenken verzonken. Daarna ging ze weer op de gewone wijze met de kinderen spelen en omhing hen met kransen en bloemen. Nu trad ik naar voren en nam de kinderen mee. Hierop noemde ze mij bij mijn naam, wat tijdens haar ziekte nog nooit gebeurd was, ze hield me immer voor haar reeds lang gestorven hofmeester, en bad mij de kinderen zoo spoedig mogelijk weer terug te brengen.”

Daar de dokter zijn ervaringen nu meegedeeld had, stond hij op en wilde vertrekken, toen de kleine Hendrik opeens riep: Mag ik nu met mijn zusje mee, om uit rijden te gaan, dokter? U hebt het ons toch beloofd?

„Ja, zeker ventje, dat heb ik ook beloofd, maar ik heb er heelemaal niet meer om gedacht, het uw ouders te vragen. Als die het goedvinden, gaan we meteen uit. Nu, de ouders hadden er natuurlijk niets tegen en 's middags kwam het rijtuig voor, om Hendrik en Lina naar een schoone plaats ver over 't land te voeren.



XI. Wat een horlogemaker te zien krijgt en wat een dokter opmerkt.

Volgens afspraak bevond Frits zich reeds voor twee uur met al zijn instrumenten in de voorkamer van des Opperrechters huis. Op klokslag werd hij binnengelaten in een door vele ramen hel verlichte kamer. Op een lange tafel lagen en stonden een menigte kunstige uurwerken uit verschillende landen en tijden, waarvan sommige eerst na veel arbeid weer aan den gang konden komen en andere slechts een kleine reparatie noodig hadden om het raderwerk opnieuw te doen gaan.

„Hier zult ge dingen zien,” zei de rechter, „die ge zeker op een dorp als het onze, niet verwacht had. Ziehier naast dit zeer eenvoudige horloge, 't welk keizer Maximiliaan I toebehoord heeft, dit kunstige en schoone uit de bezittingen van Karel V; het is te Madrid in 't jaar 1551 vervaardigd en staat niettegenstaande zijn uiterlijke schoonheid, wat zijn innerlijk werk betreft in degelijkheid achter bij dit, dat ongeveer tegelijkertijd, volgens het inschrift door zekeren Peter Imhof in 't jaar 1550 vervaardigd is, of dat hij heeft laten maken en afkomstig is uit Neurenberg. Dit Engelsche horloge heeft vermoedelijk de slaapkamer van koningin Elisabeth versierd, hoewel zijn plompheid geen koninklijke bezitster verraden zou; toch acht ik het van veel meer waarde dan dit smakelooze, pronkerige Parijsche, uit de nalatenschap van Lodewijk XIII, waarvan het binnenwerk noch kunstig noch

sterk is." Zoo noemde de wonderlijke man nog vele der eerste bezitters zijner uurwerken op en zei: Vandaag moet ge uw kunst, waarvan ge hedenmorgen zoo'n veelbelovend bewijs geleverd hebt, eens beproeven aan dit wellicht oudste werk van dien aard, afkomstig uit de nalatenschap van den beroemden Leonard Walther te Neurenberg. Ik heb het eerst eenige jaren geleden gekocht, maar nog nooit in werking gezien, daar ik totnutoe er nog niet toe heb kunnen komen er een gewone horlogemaker bij te halen. Een behendig meester, die weer leven in die verroeste machinerie weet te brengen betaal ik echter zijn uren van rust even zoo goed als die van zijn arbeid. Ik begrijp, dat ge vandaag daar niet mee klaar kunt komen, doch morgenochtend om acht uur wacht ik u terug; hierop verliet de Opperrechter op ongewoon vriendelijke wijze den man, die in zoo korten tijd zijn gansch vertrouwen en zoover het mogelijk was, ook zijn toegenegenheid gewonnen had.

Even voordat Frits thuiskwam, was de goede dokter met de beide kinderen de kamer van Johanna binnengetreden. Deze had zich den ganschen dag en in 't bijzonder 's namiddags zoo wel gevoeld, dat ze zich met behulp van de oude Martha aangekleed had en in een leunstoel was gaan zitten.

„Zou dat niet een beetje al te vlug zijn, moedertje?" vroeg de bezorgde Frits.

„Ik hoop het niet," sprak de dokter, die inmiddels juffrouw Meijer een wenk gegeven had, om de kinderen nog even in den tuin bezig te houden.

„Ik heb mij met de kinderen, sprak hij, toen de oude met de kleinen vertrokken was, zeer aangenaam onderhouden en van den kleinen verstandigen Hendrik meer begrepen, dan ge wellicht denken zoudt.

Hoe komt het toch, dat uw kinderen, inzonderheid de kleine Lina, het Engelsch als hun moedertaal spreken, daar toch de ouders, naar ik vermoed, beiden Duitschers zijn?

Frits, die een lichte verlegenheid voelde opkomen, wist echter zichzelf meester te blijven en antwoordde: Wij zelf, dokter spreken gewoonlijk Engelsch met elkander, omdat we zoo lang onder Engelschen geleefd hebben en de arme, kleine Lina, is tijdens de langdurige ziekte harer moeder hoofdzakelijk door een liefderijke, verstandige Engelsche dame, die ons op de reis vergezelde, verzorgd. Daarom begonnen de kinderen hier eerst onze moedertaal te leeren en te spreken.”

„Is ook, die geliefde moeder en echtgenoot,” vroeg de dokter weder, terwijl hij zich schertsend tot Johanna wendde, de taal van haar vaderland en haar jeugd zoo vergeten, dat ze met de oude vrienden haars vaders in een vreemde taal spreken moet? Of meent ge, dat het oog van een ouden arts niet scherp genoeg is, om in het bleeke gelaat de trekken van mejuffrouw Hermann, de lieve, zachte blikken van onze kleine Johanna Spracher te herkennen. Wat ik reeds vermoedde, de eerste maal, dat ik u hier ontmoette, is mij steeds gisterenmorgen en inzonderheid vandaag na het gesprek met uw kinderen, meer zekerheid geworden. Mij kunt

ge vertrouwen. Geheimen weet ik als dokter en Christen te bewaren; ik begrijp ook wel, waarom ge hier onbekend wilt blijven en dat billijk ik volkomen. Ik heb, zooals ge u wel herinneren zult, ongeveer een jaar met uw lieve ouders hier geleefd; ik weet al het onrecht, dat men uw godvreezenden Vader aangedaan heeft en wat ik vermag zal ik doen, om nog veel goed te maken, wat door anderen verdorven is."

Johanna was diep bewogen. De oude vriend haars vaders had haar gansch vertrouwen gewonnen. „Dat is de beste zegen," sprak ze „die vrome ouders ons nalaten kunnen, dat de kinderen door hunne nagedachtenis de liefde en het vertrouwen van zulke vrienden verwerven, als u toont te zijn. Ik ben hierheen getrokken met geen ander doel, dan genezing te zoeken van mijn ziekte, wat mijn uitnemende arts in Amerika me ook sterk aangeraden had. Ons eigenlijk plan was in de streek van Main of Rijn mijn herstelling af te wachten. Daar ik echter zoo dicht bij mijn geboorteplaats was, kon ik de zucht om die plek met haar dierbare en smartelijke herinneringen, nog eens te zien, niet weerstaan en mijn lieve, trouwe man wilde me dat genoegen gaarne verschaffen."

„Die machtige zucht Johanna, die u hierheen voerde, was niet louter menschenwil en neiging, het was de goede hand onzes Gods, die u en de uwen tot heil van een en misschien meer menschenzielen hier gebracht heeft. Laat ik u eerst zeggen, wat sedert eenige uren mijn hart met blijde hoop vervuld heeft. In den toestand mijner arme geesteskranke is heden, na het drieurig

bezoek van uw kinderen een groote verandering ingetreden, zoo groot zelfs, dat ik niet zonder grond een spoedige, volkomen herstelling tege- moet zie. Toen de kleinen vertrokken waren, zei ze ongewoon kalm tot haar oppasseres: Truitje, de dokter is een verstandig man, hij zal de kinderen toch zeker spoedig terug brengen?"

Inderdaad, ik houd die arme vrouw beter voor genezing vatbaar, dan haar echtgenoot, wiens dwaze, bespottelijke liefde voor allerlei uurwerken gepaard gaat met een verkeerdheid en verharding des harten, welke alleen door goddelijke macht verbroken kan worden. Laten wij waken en bidden, bidden voor de genezing en redding van die beide zielen en doen we, wat we kunnen opdat het licht worde, waar nu nachtelijk duister heerscht. Dan konden we terecht uitroepen:

„O, God! wat zaligheid, hoe groot!
Een ziel te redden van den dood!"

X. Bekentenissen.

Johanna droogde de tranen van ontroering af, welke haar mild langs de wangen liepen.

„O, ge weet niet, hoe gaarne ik dat doen wil dokter, voor mijn lijdensgezellin wier treurig lot zoo nauw met het mijne verwant en mij tot een spiegel geworden is, waar in ik mijn eigen beeld met schrik ontwaard heb, waardoor ik tot het bewustzijn gekomen ben, dat de droefheid welke mijn ziel en lichaam met ondergang dreigde, geen goddelijke maar een vleeschelijke

was, een droefheid naar de wereld, die den dood werkt. Laat ik u, dokter, als oud vriend mijns vaders, vertellen, wat de oorzaak mijner ziekte is, terwijl ik tevens hoop, dat mijn lieve man het mij vergeven zal, dat ik hem om mijn onmatig verdriet zooveel leed bezorgd heb, ik gevoel dat mij hiermede een pak van het hart vallen zal.

Het is nu juist tien maanden geleden, dat ik mij eens op ons landgoed in Amerika bevond met dit jongste kind op mijn arm, een ander zoo ongeveer een jaar ouder aan mijn hand nabij den oever van den stroom, door den regen in het gebergte gezwollen. Een buurvrouw met wie ik gewoonlijk omging, ontmoette mij, wij zetten ons op een bank in de schaduw van een boom neder en ik mag niet zeggen, we spraken, maar we babbelden en schertsten met elkaar over een belachelijke gebeurtenis, die daags te voren in het huis van een Franschen kolonist voorgevallen was. Mijn jongste kind zat aan mijn voeten in 't gras met de bloempjes te spelen, welke de oudere hem bracht. Mijn oogen waren meer op mijn gezellig babbelende vriendin dan op mijn kinderen gericht, toen ik opeens een luid geschreeuw vernam, dat me deed opschrikken. Het was de stem van mijn dierbaren broeder Hendrik, die bij mij op bezoek was. Terwijl ik een oogenblik, verstomd van schrik, bleef staan, zag ik mijn broeder in den bruisenden stroom springen en vermiste ik tevens mijn kind. Plotseeling ijelde ik naar den vloed, zag hoe mijn broeder, die met de golven kampte het kind nog boven water hield, doch geen tien tellen

later verdwenen beiden in de diepte. Mijn man snelde toe en greep me gelukkig vast, daar ik juist in mijn vertwijfeling in den stroom wilde springen. Bewusteloos en van mijn verstand beroofd, werd ik naar mijn huis gedragen en in bed gelegd. Een hevige koorts greep mij aan, die weldra het karakter kreeg van een ziekte, welke in die vochtige, heete landstreek velen ten grave sleepte. Terwijl ik in die ijlende koorts nederlag, kwamen mij immer, dag en nacht de nuttelooze woorden voor, die ik met mijn buurvrouw gesproken had. Ik noemde me zelve de moordenares van mijn kind en mijn broeder. De gedachte aan die ondragelijke schuld martelde mij en bracht mij in opstand tegen Gods wegen. Zooben ik hier gekomen.

Ik vernam het betreurenswaardig lot der ongelukkige dame, ondergegaan in haar smart, het licht der hope verdoofd, dat bij mij als een zwak vlammetje lichtte. Met dit voorbeeld voor oogen en de liefderijke terechtwijzingen van mijn trouwen echtgenoot, kwam ik door Gods genade tot bezinning. In die uren, dat ik met mijn kleine alleen was, heb ik God mijn ellende geklaagd en Hem om vergeving gebeden en :

Hij heeft mijn ziel op haar gebed
Verhoord, gered,
Haar kracht gegeven.

Van dat oogenblik af had ik weer rust voor mijn gemoed en gevoelde ik mijn lichaam versterkt, zoodat ik op mijn geheele herstelling durf hopen!"

Laat ook ik u toonen, dokter, die bewezen hebt niet alleen een geneesheer van het lichaam te zijn, maar ook tevens een broeder, die weet te lijden met den lijdenden, dat het mij ernst is en dat ik van harte bereidwillig ben, den vijand van ons huis niet alleen alles te vergeven, maar ook met zijn geestelijke ellende medelijden te hebben en voor hem te doen wat in mijn vermogen is. De liefde Gods dringt mij er toe.

Als jongeling studeerde ik aan een der beroemdste universiteiten in Duitschland in de rechten. Mijn vaders vermogen gaf mij middelen genoeg om anderen te helpen en zelf nog ruim van alles te genieten. Daardoor verwierf ik mij tal van vrienden. Deze hadden in die dagen een geheim genootschap gevormd, dat zoo het heette ten doel had, hun volk niet alleen, maar alle volkeren van de banden der dwinglandij en oude vooroordeelen te verlossen. Spoedig werd ik tot een van hun voornaamste aanvoerders gekozen. Doch wat gebeurde. De regeering kwam ons op 't spoor en de gevangenis stond ook voor mij open. In allerijl nam ik, met nog zes mijner kameraden, de vlucht naar Amerika. Hier bleef ik nog twee jaar lang met mijn dwaze bespiegelingen en ideeën ronddolen. Mijn zoogenaamde vrienden hadden, de een hier, de ander daareen onderkomen gevonden. Ik was alleen in een kleine stad nabij de kust overgebleven, waar een goedgehartig horlogemaker mij als leermeester voor zijn kinderen en tegelijk als leerling in zijn zaak opnam. Ik leed destijds aan een leverziekte, welke mij zoo zwaarmoedig maakte, dat ik over zelfmoord ging denken. In

dezen toestand was ik voor de uitwendige tuchtigingen des geestes ontvankelijker dan anders. Ik erkende mijn afdwalingen en ik overdacht waartoe zulk een leven zonder God mij heenvoeren kon en moest. Mijn geweten ontwaakte: een vreeselijke onrust en angst greep mij aan. In dezen tijd leerde ik mijn onvergetelijken zwager Hendrik kennen. Hij voerde mij tot Hem, die gekomen is om zondaren te redden en zalig te maken. De dierbare Heiland heeft mij, als eenmaal den wegzinkenden Petrus, bij de hand gegrepen. Ik vond vergeving en vrede, zoodat ik van nu aan met Asaf kon zeggen: Wien heb ik nevens U in den hemel? nevens U lust mij ook niets op de aarde.

Ik trok als knecht van Hendrik mede naar zijn huis, en leerde van hem het uurwerkmaken, zooals ik het totnutoe nog niet geleerd had, dan hij was zeer vlijtig en in zijn vak ongemeen bekwaam, zoodat men zijns gelijke moeielijk vinden kan. Bij hem in huis leerde ik zijn uitnemende, godvreezende ouders kennen, die de woeste streek, waar ze zich gevestigd hadden in een waar paradijs herschaps hadden. Hier vond ik ook mijne Johanna, die mij de hand der trouw reikte om te zamen te wandelen door dit pelgrimsleven. Voor drie jaren stierven vader en moeder Spracher kort na elkander. Op zijn sterfbed zei vader nog, dat hij den vijand en verstoorder van zijn huis alles vergeven had en bad God vurig om diens bekeering. Wanneer ik zelf den blik terug sla, naar den rand des afgronds, waarvan ik dreigde af te storten, hoe zou ik er dan aan kunnen denken anderen

te verdoemen, waar ik mijn eigen zaligheid moet werken met vreeze en beven."

De oude, eerwaardige dokter drukte hem hartelijk de hand. „Ik heb," sprak hij, „hier niet alleen de erfgenamen van Sprachers aard-sche goederen gevonden, maar ik merk, dat ook de geest der oude familie bij de jonge niet verloren gegaan is. Nu nog iets ten afscheid. Ik weet, dat de oude Meyer nog een aanmerkelijke som gelds van uw vader in bewaring heeft. Ik begrijp echter, dat gij vooralsnog liever onbekend wilt blijven en daar ik tevens vermoed, dat dit geld u niet onwelkom zal zijn, zal ik u die som voorschieten en door een betrouwbaar persoon laten bezorgen."

De dokter verwijderde zich en voor er nog een uur verlopen was, bracht een bediende een goed verpakt, doch niet verzegeld boek, onder welks kaft f 800 aan goud en papier lag. Bij dit bewijs van vaderlijke voorzorg en vriendelijkheid bleef het niet. Zonder veel moeite was het den dokter gelukt van den Opperrechter de nu leeggekomen woning voor de familie Hermann te krijgen. Frits behoefde volstrekt geen huur te betalen, doch daar hij het volstrekt wilde, werd ze zeer laag gesteld.

XI. Het woord Gods keert niet ledig weder.

Het was voor ieder in 't oog vallend, hoe de hardvochtige rechter voor den vriend en uur-werkmaker, steeds een vriendelijk woord had en te allen tijde te spreken was. De schijnbaar


ongevoelige man was overgelukkig, wanneer Frits bij hem was om zijn oude uurwerken in orde te brengen. Klokken en horloges, welke hij nog nimmer had hooren slaan of in beweging gezien had, lieten nu hun helderen slag hooren en liepen onberispelijk. Als ze zoo te zamen waren had Frits dikwijls gelegenheid een goed en ernstig woord met den betreuenswaardigen man te spreken. Ook hief hij onder zijn arbeid meermalen een psalm of schoon lied aan en het was merkbaar, hoe de rechter met aandacht naar den inhoud ervan luisterde. Langzamerhand raakte ook de tong van den man des gerechts los en sprak hij meer en meer over den treurigen toestand waarin zijn huis verkeerde, en over het lot dat zijn vrouw getroffen had. Van deze gelegenheden maakte Frits een gunstig gebruik om den rechter te wijzen op den toestand van zijn zondig hart en over zijn houding tegenover de menschen. Zoo liefderijk sprak hij hem toe, dat het den norschen man aan te zien was, hoe diep hem deze woorden in het hart grepen.

„Ik wenschte wel”, antwoordde hij, terwijl zijn stem een weinig stokte en een blos zijn gelaat bedekte, „dat ik in mijn jeugd zoo iemand als u dagelijks bij mij gehad had. Ook ik heb een zeer onrustig hart en daarom een ongelukkig leven.”

Het werd Frits in deze oogenblikken gegeven een woord te spreken over den verborgen omgang der ziel met zijn God, die vleesch geworden medelijden met onze zwakheden heeft en gekomen was om rust te brengen in het onrustige zondaarshart.

Met stille aandacht luisterde de rechter toe en toen Frits' s Zaterdags zijn wekelijkschen arbeid geëindigd was, moest hij den rechter beloven, den volgenden dag eenige uren bij hem te komen doorbrengen, of indien dit met het oog op zijn vrouw en kinderen niet mogelijk was, althans bij hem te komen eten. Hoe groot deze opoffering ook was, wyl Frits, inzonderheid 's Zondags niet gaarne van de zijnen gescheiden was, hij durfde het verzoek toch niet af te slaan. Den tweeden Zondag reeds had Frits' bezoek zelfs iets buitengewoons bekoorlijks, daar voor de eerste maal de echtgenoot van den Opperrechter deel uitmaakte van het gezelschap. Ze was zeer rustig en ook in haar kleeding was niets van dat zonderlinge te bespeuren, wat haar immer kenmerkte. Toch was de dokter nog niet zonder zorg voor nieuwen achteruitgang, want eenige malen was er weer, hoewel van korten duur, eenige verergering ingetreden.

In den kring der zijnen genoot Frits een geluk, dat hem in langen tijd niet ten deel gevallen was; Johanna's toestand was nog wel niet geheel buiten gevaar, zoodat een voortdurende geneeskundige behandeling nog steeds noodig was, doch als ze in de kamers van het welbekende ouderlijke huis heen en weer liep, gevoelde ze met den dag haar krachten toenemen en een langdurig schoon herfstweder droeg daar tevens onder Gods zegen, niet weinig toe bij.



XII. Onverwachte gebeurtenissen.

Reeds eenige weken was Frits nog immer met de uurwerken van den opperrechter bezig toen hij zich als naar gewoonte, op een herfst-achtigen, buïgen morgen, weer naar diens woning begaf, om zijn dagelijkschen arbeid te hervatten. Op de binnenplaats gekomen, ziet hij tot zijn verbazing rijtuigen staan, terwijl eenige soldaten voor de deur des huizes wacht houden. Frits klimt de trap op, komt in den gang en wil zich naar de kamer begeven, doch hier loopen en zitten hoogere en lagere politiebeambten, waaronder zelfs een van zeer hoogen rang, die hem vroegen, waar hij wezen moest. Op zijn antwoord: „Bij den Opperrechter” is het kort bescheid: „Niet te spreken.”

Frits keert terug en begeeft zich naar den anderen vleugel van het gebouw, waar de eetzaal en de kamer van mevrouw is. Hier liepen de bedienden onrustig heen en weer en op zijn vragen bekomt hij nauw antwoord of een bedenkelijk schouderophalen,

Juist wilde hij zich verwijderen, toen op eenmaal mevrouw handenwringend, in tranen badend, doch goed bij haar verstand, te voorschijn trad. Ze liep op Frits toe en weenende riep ze hem toe: „Ach bid toch voor mijn armen, ongelukkigen man, wien heden wel het hardste treft, dat zoo iemand treffen kan en bid ook voor mij, dat God mij bij mijn verstand bewaart, dat zijn wondermacht mij in dit vreeselijke ongeluk teruggegeven heeft.”

Frits sprak haar eenige vertroostende woorden toe: op 't zelfde oogenblik zag hij den ouden, eerwaarden predikant komen, door de dame naar 't scheen reeds gewacht, waarop Frits zich terugtrok en naar huis snelde om Johanna zijn wedervaren mee te deelen.

Niet uit nieuwsgierigheid, maar uit oprechte deelneming in het lot van den man, die eens de vijand van zijn huis was, doch die hem nu na aan 't hart lag, ja, zijn vriend geworden was, begaf Frits zich nog in den loop van den morgen naar den dokter. Juist zou hij diens woning binnentreden, toen hij op de hielen door den predikant gevolgd werd. Frits keek verrast om en sprak: He, domine, dat is nu de tweede maal, dat we elkaar ontmoeten. Samen traden ze nu de kamer van den dokter binnen, die in diep gepeins, het vertrek op en neer liep. Toen de deur opening keek hij op en zich terstond tot den predikant wendende zei hij: U komt uit het huis van den rechter, ik bid u, vertel me hoe het daar gesteld is, om onzen vriend Hermann behoeft ge niets te verbergen, spreek vrij uit?"

„Ik breng u blijde en droeve tijding, zorg en hoop vervullen mijn hart. Eerst de blijde tijding. Onze geestesranke is bij volkomen bewustzijn en heeft weer haar gezonde wilskracht. Ze liet me roepen. Allereerst vroeg ze mij, met haar, God te danken, dat Hij haar met machtige hand uit den donkeren nacht, die haar omgaf, gered en haar hart weder met den troost des geloofs en de erkenning Zijner genade vervuld had. Ons gebed werd meermalen door gewezen

en diepe ontroering onderbroken. Daarop vertelde ze mij, hoe de Heere, haar Heelmeester, ze in den afgeloopen nacht, met een wonderbaren droom voorgekomen was, ze had duidelijk haar beide kinderen gezien, die haar toespraken en vermaanden niet zoo bedroefd te zijn. Ze hadden haar getoond hoe goed het geweest was, dat ze vroeg gestorven waren en wat er van hen geworden zou zijn, als ze lang op aarde geleefd hadden. „Ge weet niet” zei ze „hoe ontsteld ik door deze verschijning was. Ik sidderde en beefde, vooral toen mijn kinderen als door een hemellicht omschenen werden. Tegelijkertijd hoorde ik een hemelsch gezang. „Hoor moeder,” zeide, zij „in zulk een hemelsch oord leven we tot in eeuwigheid. Lief moedertje, ween nu niet meer over ons, maar wees vroolijk en getroost. Laat uw geloof de overwinning behalen, om u te brengen daar, waar wij nu zijn.”

Het gezicht verdween en ik ontwaakte. Wat nu gebeurd is, toont mij dat het geen gewone droom was. Ik gevoelde in mijn hart, dat God nabij was, als ik tot hem bad, ik gevoelde, dat mijn verstand teruggekomen was. De smart over den dood mijner kinderen, die mij immer overviel, wanneer de waanzin mij een oogenblik verliet, hoe sterk ook, is voor immer geheeld; de tranen des vleesches zullen mij nu steeds tot zonde zijn en mogen slechts verwisseld worden met tranen van dank en blijdschap, onder opzien tot Hem, die mijn kinderen liefgehad heeft met een eeuwige liefde, om Hem te danken voor de genade, dat mijn lieve kinderen de eeuwige zaligheid genieten mogen.”

Tot zoover mijn droom, laat ik u nu vertellen, wat er bij mijn ontwaken gebeurde. Verblijd, naar lichaam en geest versterkt, was ik van mijn leger opgestaan en had me gekleed, toen ik opeens paardengetrappel hoorde en wagens, die de binnenplaats opreden. Regeerings- en politiebeambten, alsmede soldaten stegen van hun paarden, terwijl tegelijkertijd de laatsten alle in- en uitgangen bezetten; men vroeg naar mijn gemaal en met geweld drong men zijn kamer in. Ik hoorde het woedend geschreeuw van mijn man en het getier dergenen, die hem omringd hadden. Hoe mijn man zich ook verweerde, als een laag misdadiger werd hij, naar ik te weten kwam, in boeien geklonken. Ik ken een der rijksraadsheeren, die met deze zending belast was, een oud vriend mijns vaders. Van hem vernam ik, wat de reden van deze overrompeling was. Ten hove is men een samenzwering op 't spoor gekomen, die reeds vele jaren in 't donker rondgeslopen had en tot zoo'n vreeselijke hoogte geklommen was, dat, indien ze niet ontdekt ware, ze voor land en vorstenhuis de ontzettendste gevolgen gehad zou hebben. Mannen van den hoogsten rang, waartoe geboorte en ambt hen brengen konden, waaronder zelfs een prins van den bloede, hebben als leiders hun hand in dat werk der duisternis gehad. Afgezien van het stelsel van list en bedrog, dat de staatskas op een verlies te staan gekomen is van meerdere millioenen, zijn er tevens belangrijke papieren uit het staatsarschief gestolen en in vijandelijke handen gebracht, die voor de rechtszekerheid onzer landsregeering tegenover buitenlandsche

hoven hoogst gewichtig waren, ja, zelfs was een moordplan gesmeed, dat ons land in diepen rouw gedompeld en van zijn beste hoop en verwachting voor de toekomst beroofd zou hebben. De hoofden der samenzwering zijn gevloden. Mijn gemaal heeft helaas vroeger met velen van hen in nauwe verbinding gestaan en nu beweert men, dat men hem voor veertien dagen, ja, zelfs verlopen Zondag bij bedoelden prins in de hoofdstad gezien heeft. Evenzeer als dit volstrekt onwaar is, kan ik voor God betuigen, dat mijn man nu van eenigen misdaad iets wist, noch daaraan deel heeft en dat alle verdenking ongegrond is. De leden der Commissie van onderzoek hebben op alle papieren beslag gelegd, alles wat hem toebehoort doorzocht en betast, de ruwe handen der politieagenten hebben de kostbare uurwerken, waaraan mijn man zoo gehecht is, met geweld opengebroken, hier en daar tegen aangeslingerd om te zien of daar soms ook papieren in verborgen waren. Doch wat is dit alles bij het verlies der eer en de openbare beschimping voor iemand als mijn echtgenoot, die op dat gebied zoo hoogst gevoelig is."

„Dit is het," sprak de predikant verder, wat ik van de edele dame vernomen heb. Ik kan mij haar toestand eenigszins indenken en ik heb niet alleen met haar, doch ook met haar ongelukkigen echtgenoot diep medelijden. Laat ik echter nog een ding hierbij voegen; ik kan de gedachte en de stille hoop niet van mij zetten, dat deze harde slag, welke heden den opper-rechter treft, het middel zal zijn, dat God dezen

verstokten zondaar tot inkeer brengt. Kort geleden zei hij tot me: „Het is zeldzaam, zoo'n goeden invloed als die horlogemakersfamilie op mij en mijn vrouw heeft.” Hij bedoelde hier mijnheer Hermann en de zijnen. De omgang met den man heeft mij bijzonder wel gedaan en zijn kinderen zijn het middel tot genezing mijner vrouw. Toen ik den vorigen Zondagavond bij hem geroepen werd, sprak de anders zoo trotsche man op deemoedigen toon tot me: „Ach, ik heb veel goed te maken, wat ik verdorven heb. Mijn lieve vrouw, zal, naar ik hoop, spoedig geheel genezen zijn. Ik weet niet, wat ik uit blijdschap daarover doen zal. Voor alles, dominee, wilde ik dit doen n.l. een schuld van mijn schouders werpen, die me meer begint te drukken. De man, wiens schuldenaar ik ben, is echter reeds sinds jaren vertrokken en ik weet niet, waar hij is. Doch daarover spreken we later nog wel eens. Daarna stond hij op, wat zooveel beteekende, dat ik mij verwijderen kon. Ge begrijpt dokter, even goed als ik, wien hij onder dien schuldeischer verstond; niemand anders dan onze goede, oude Spracher, dien de opperrechter door schandelijke middelen en diefstal om huis en hof gebracht en tot landverhuizing naar Amerika gedwongen heeft.

~~~~~

### XIII. Angstige oogenblikken.

Toen de oude predikant na nog een en ander over de verandering des rechters meegedeeld te hebben, vertrok, bleef Frits Hermann nog even, terwille van de opdracht, die zijn vrouw hem gedaan had, doch eer hij den dokter hiermee in kennis kon stellen, trad ademloos een bediende van het kasteel binnen met de boodschap, of de dokter oogenblikkelijk komen wilde daar de heer Opperrechter bewusteloos neergevallen was, en als een stervende rochelend op den vloer uitgestrekt lag. Onmiddellijk verliet de geneesheer zijn woning en volgde den bediende. Frits verschrikt en toch ook nieuwsgierig verliet het huis en ging ook naar het kasteel. Hij trad den overdekten gang in, die uitzag op de deur van het woonhuis, waaruit de dokter weer terug moest keeren. Vele boeren uit het dorp en den omtrek hadden zich daar verzameld, te meer waar het juist heden gerechtszitting moest zijn. Spoedig ging het van mond tot mond, dat de Opperrechter in boeien geklonken was en naar de Staatsgevangenis gevoerd worden zou. Hoewel de man immer als een echte dwingeland huisgehouden en menigeen diep bedroefd en gekrenkt had, zag men toch op niemands gelaat sporen van leedvermaak, doch ieder was ernstig en onder den indruk van 't oogenblik.

De gerechtsbode trad de woning uit. Dezen man, op wiens gelaat nog niemand ooit ontroering gelezen had, stonden de tranen in de oogen.

„Hoe gaat het met mijnheer?” vroeg de oude Tobias.

„Treurig!” antwoordde de bode. „Toen hedenmorgen de wacht in zijn kamer kwam en zich van hem meester wilde maken, wilde hij den officier met zijn pistool neerschieten. Gelukkig weigerde het schot. Daarna sloeg hij als een wilde met zijn hartsvanger in 't rond, tot iemand hem onder de armen greep, waarna hij ontwapend werd. Toen hij nu geboeid werd, zat hij als een marmerbeeld op zijn stoel en bleef zoo stil en bewegingloos, tot vóór een half uur, toen hij een verhoor moest ondergaan. Dat was een vreemd gezicht en ik was er van aangedaan, als ik mijnheer, in dezelfde zaal, waar hij zoo menigeen in ketenen en banden naar de gevangenis had laten voeren, nu zelf in ketenen geklonken, voor het gerecht zag. Hij was zoo bleek als een doode, zijn oogen staarden wizenloos den hoofdofficier aan. Daar stond een der raadsheeren op en las de beschuldiging voor, die tegen hem ingebracht was: ze luidde, dat hij medeplichtig was aan diefstal van gewichtige papieren en oorkonden, doch van welken aard heb ik niet begrepen. Nauwelijks had de raadsheer uitgesproken of mijnheer viel als van een beroerte getroffen, neer; voor dood is hij weggedragen. De dokter is nu gekomen, die hem adergelaten heeft en zegt, dat onze heer nog niet dood is. Hoe 't verder gegaan is, kan nog niemand van ons weten. De politie-officier meent, dat hij wel levenslange vestingstraf zal krijgen, wat mijnheer eigenlijk gedaan heeft, daar ben ik nog niet achter kunnen komen.”

De komst van een renbode deed het gesprek afbreken. Voor het kasteel werd hij door den hoofdofficier ontvangen, die de brieven boven bracht.

Nog een geruimen tijd verliep, toen Frits de dokter de woning zag verlaten. Hij snelde hem tegemoet: Neem het mij niet kwalijk, dokter, sprak hij, maar ge begrijpt, hoe mij het lot van dit huis ontrust en bedroeft."

„Ik begrijp het," mijnheer Hermann, maar geloof me. dat ook mij de tranen nader staan dan de woorden: wat ik daareven zag, zou het verhardste hart vermurwen. Een beroerte heeft mijnheer getroffen, zijn rechterzijde is verlamd, doch zijn ademhalings- en spreekorganen hebben niet geleden. Zijn echtgenoot, door medelijden diep bewogen knielt voor zijn bed; hij houdt haar hand in zijn linker, zij spreekt hem met waarlijk van God gegeven welsprekendheid, woorden van troost en berusting toe: hij ziet haar aan met een blik vol deemoed en berouw. Tranen rollen over zijn wangen, het is, als legt er in iedere traan een bekentenis zijner schuld en een bede om vergeving.

Ik heb een sterke aderlating verordend en menschelijkerwijze gesproken is hij buiten gevaar. Voor eenige oogenblikken kwam er een kabinetsschrijven in. Men heeft, zooals de gevolmachtigde der Regeering, een oud bekende van mij, zegt, meerdere hoofden der samenzwering op hun vlucht gegrepen en men meende stellig, dat ook de Opperrechter er toe behoorde. De verhooren en onderzoekingen hebben er echter toe geleid, dat men meer en meer van

zijn onschuld overtuigd werd. Strengere maatregelen zijn dan ook verboden.

Den beklaagde zijn de boeien afgenomen, de wacht heeft hem verlaten en heden nog zal het grootste deel der militairen en politie-agenten naar de stad terugkeeren. Het verdere onderzoek zal wel zoo'n verloop hebben, dat ook zelfs geen schaduw van verdenking, op onzen heer zal blijven rusten."

Alle verwachtingen van den dokter kwamen in vervulling. Een punt der beschuldiging bleef nog over n. l. of de Opperrechter op de aangegeven dagen in de residentie bij een der misdadige aanvoeders gezien kon zijn. De onweder-spreekbaarste getuigen werden in deze afgelegd, waaruit bleek, dat hij zelfs op die dagen het dorp niet eens verlaten had. Hierop volgde de volkomen onschuldigverklaring. De Commissarissen drukten hun leedwezen over het gebeurde uit en vertrokken.



#### XIV. Alles ten beste geschikt.

Was de Opperrechter. verschenen voor de aardsche rechtbank, zich der onschuld bewust en vrijgesproken, hij gevoelde het maar al te zeer, dat een ander Rechter het eeuwig doodvonnis over hem uit moest spreken. In die angstvolle oogenblikken zag hij zich voor de poorten des doods en der eeuwigheid; voor zijn oogen verrees de berg van zonden en ongerechtighe-

den, door hem zelf tusschen God en zijn ziel geplaatst. Hij was der vertwijfeling nabij. Naast God was hij het behoud zijner ziel aan zijn gade te danken, die niet afhield op 's Heeren zondaarsliefde en erbarming te wijzen,

„Hebt gij niet gehoord,” riep eens haar man heftig uit, „dat men mij beschuldigd heeft van diefstal van gewichtige papieren? Nu, dit is volkomen waar!”

De goede vrouw, die niets wist van de boosheid en list, waarvan haar man zich tegenover Spracher bediend had, begreep hem dan ook niet en zei: „Maar, lieve man, ge weet toch, dat ge vrijgesproken zijt.” Zij herinnerde zich op dit oogenblik ook niet, hoe haar man kortelings gezegd had: „O, ik wenschte wel, dat het huis, waarin nu de horlogemaker woont, weer in handen van den rechtmatigen eigenaar was.” Hierop doelde de zieke dan ook. Zijn trouwe gade trachtte hem van die droeve gedachten af te brengen en sprak: Kom, man laten we liever over betere dingen spreken, waar de Heere ons zoo goed en nabij geweest is. Gij, zoowel als ik, kunt met den psalmist zeggen:

De Heer wou mij wel hard kastijden.  
Maar stortte mij niet in den dood;  
Verzachtte vaderlijk mijn lijden,  
En redde mij uit allen nood.

en daar we geen kinderen meer hebben, laten we daar trachten zooveel goed te doen als we kunnen, ge bezit toch zoovele rijkdommen en goederen. Hoe zoudt ge er over denken, als ge

het huis van Spracher eens aan die arme horlogemakersfamilie ten geschenke gaaft. Ge weet het beste, welk een zegen die menschen voor ons huis geweest zijn; die lieve kindereen heeft God mij als reddende engelen gezonden, en door hen heeft Hij mij willen genezen.

Bedenkelijk schudde de man des gerechts het hoofd. „Hoe gaarne ik ook aan uw billijk verzoek zou voldoen, lieve vrouw, het is mij onmogelijk, dat huis is niet van mij. Die zaak wil ik eerst goednaken. Laat daarom den ouden predikant roepen en onzen huisvriend den dokter, alsmede den braven horlogemaker, opdat ik ten overstaan dezer getuigen een onrecht goedmake, dat ik begaan heb, en dat mij meer en meer neerdrukt.”

De drie vrienden kwamen. Eerst werd de predikant binnengeropen. Voor dezen legde de zieke een schuldbekenenis af, die uit een werkelijk verslagen en verootmoedigd hart kwam. Hierop moesten ook de beide anderen binnemen. Voor deze getuigen bekende hij alles, wat hij tegenover de familie Spracher misdreven had en gaf een schriftelijk bewijs, waarin stond dat hij afstand deed van alle aanspraken, die hij op Sprachers goederen had, ten gunste van diens rechtmatige erfgenamen.

„En nu, vrienden,” sprak hij, „moet ge me helpen, zoo spoedig mogelijk die erfgenamen te vinden; waar ze zich op 't oogenblik bevinden is mij geheel onbekend. Het zal mij echter aange-naam zijn, als ze zoo spoedig mogelijk bezit nemen van hun rechtmatig goed. En gij mijn beste vriend Hermann, duid het mij niet ten kwade, dat ge

uw woning weer zult moeten verlaten, ik zal er voor zorgen, dat ge weer goed onder dak komt."

„Alle deze moeiten en zorgen heer, zijn we spoedig te boven," viel hierop de dokter in. „Deze heer, Frits Hermann, gehuwd met de eenig overgebleven dochter van den naar Amerika vertrokken Koenraad Spracher is de eenige rechtmatige erfgenaam van de door de u bedoelde goederen."

Onze geschiedenis is hiermee uit. Laten we u nog meedeelen, dat de Opperrechter naar lichaam en ziel genas. Als hij voor de eerste maal aan den arm zijner gade ter kerke ging, hield de predikant zoo'n aangrijpende predikatie over de opzoekende liefde van den Heiland, dat bijna geen oog droog bleef.

Een nieuw leven was voor de beide echtgenooten begonnen. De ontembare leeuw was door Gods genade een teeder lam geworden.


De familie Hermann leefde met de deftige rechtersfamilie op zoo'n gemeenzamen voet, dat ze wel leden van één gezin geleken. De kinderen vonden in den rechter en zijn vrouw bijna een tweede ouderpaar.

De verzameling van uurwerken was voortaan 's rechters afgod niet meer. Integendeel, hij wendde zijn geld tot weldoen aan. Door zijn toedoen kwam er een inrichting voor verwaarloosde kinderen tot stand en bij deze eene philanthropische daad bleef het niet. Uit zijn werken toonde hij zijn geloof. Ook hem, den grooten zondaar was barmhertigheid geschied, want:



Jezus neemt de zondaars aan!  
Roep dit troostwoord toe aan allen,  
Die van 's levens rechte baan  
Op den dwaalweg zijn vervallen.  
't Rechte pad leert Hij hen gaan,  
Jezus neemt de zondaars aan!

Uit deze geschiedenis blijkt het opnieuw:  
„Bij God is geen ding onmogelijk!”





# INHOUD.

---

|                                                                      | Blads. |
|----------------------------------------------------------------------|--------|
| I. IN HET VADERLAND TERUGGEKEERD. . . . .                            | 3      |
| II. DE MEDEDEELINGEN VAN TOBIAS. . . . .                             | 10     |
| III. DE WAANZINNIGE DAME. . . . .                                    | 19     |
| IV. WAT MARTHA VERTELDE EN DOKTER<br>VELTLINS ERVARING . . . . .     | 24     |
| V. FRITS' OVERPEINZING. . . . .                                      | 30     |
| VI. UITKOMST . . . . .                                               | 34     |
| VII. EEN SLECHT MENSCH . . . . .                                     | 40     |
| VIII. TEEKENEN VAN GENEZING. . . . .                                 | 46     |
| IX. WAT EEN HORLOGEMAKER TE ZIEN<br>KRIJGT EN WAT EEN DOKTER OPMERKT | 50     |
| X. BEKENTENISSEN . . . . .                                           | 54     |
| XI. HET WOORD GODS KEERT NIET LEDIG<br>WEDER . . . . .               | 59     |
| XII. ONVERWACHTTE GEBEURTENISSEN . . . . .                           | 62     |
| XIII. ANGSTIGE OOGENBLIKKEN . . . . .                                | 68     |
| XIV. ALLES TEN BESTE GESCHIKT . . . . .                              | 71     |

---



# KORENHALMEN.

Vertellingen voor de Jeugd.

---

Geïllustreerde boekjes van 16 bladz. ad 10 Cent,  
(bij 10 Ex. met 50% korting.)

1. A. VOLLMAR. Onder het beste Dak.
2. A. VOLLMAR. Des Heeren Post.
3. W. VAN CHARLOIS. Vaders schilderij.
4. T. VAN KRONOFF. Kleine Leda.
5. W. VAN CHARLOIS. Twee trappen hooger.
6. A. VOLLMAR. Twee kinderen die den hemel zoeken. 1e druk.  
uitverkocht.
7. MARIE LIEBRECHT. Bont Gezelschap.
8. HERMAN. Naar den Hemel.
9. C. BROUWER. Bij de Long Toms van Ladysmith.
10. C. BROUWER. Van het Schip naar het Front.
11. HERMAN. Het Kerstfeest in het Woud.
12. HERMAN. Verzoend.
13. M. C. C. Een Kerstfeest in de visschershut.
14. M. C. C. Gehedsverhooring.
15. HERMINA VAN HATTUM. De buurkinderen.
16. HERMINA VAN HATTUM. De reddende liefde des Heeren.

17. B. MERCATOR. Het Zondagskind.
18. WILHELMINA. De werkster en haar kind.
19. HERMAN. Onder goed geleide.
20. A. VOLLMAR. Eindelijk thuis.
21. M. RÜDIGER. Alzoo lief heeft God de wereld gehad.
22. H. GROSKE. Van het zilveren klokje.
23. J. VERHOEVEN. Sarma.
24. S. COOLSMA. Ismail en Moerti.
25. C. J. HOEKENDIJK. Een bezoek aan Indramajoe.
26. O. v. D. BRUG. Aan 't strand der Java-Zee.
27. HERMAN. Een ferme jongen.
28. A. VOLLMAR. Twee kinderen die den hemel zoeken. 2e druk.





